



Holeby - Højreby - Maribo - Nakskov - Ravensborg - Rudbjerg - Rødby

Nyhedsbrev #6, 1. november 2005

Lolland Kommune

Sammenlægningsudvalget

Fra 1. januar 2006 vil det ny sammenlægningsudvalg skulle forme den ny kommune fra yderst til inderst. For at give de kommende medlemmer af sammenlægningsudvalget så solidt et grundlag som muligt at træffe beslutninger på, har projektorganisationen arbejdet på højtryk i både sektorgrupper og arbejdsgrupper. Desuden har man købt konsulentbistand fra firmaet Deloitte til at udarbejde en dybdegående analyse af den ny kommunes økonomiske udgangspunkt.

Rapporten fra Deloitte

Rapporten belyser kommunens befolkningsmæssige og økonomiske forudsætninger, samt undersøger konsekvenserne af de forslag, som foreløbigt ligger fra kommissionen ang. en udlig-ningsreform.

Overordnet set består Lolland Kommune af syv vanskeligt stillede kommuner, som lægges sammen til én, hvilket ikke grundlæggende løser problemerne. Rapporten peger på følgende problematiske strukturelle faktorer:

Uddannelse og erhverv

- Andelen af borgere på overførselsindkomst ligger over landsgennemsnittet.
- Erhvervsfrekvensen er lavere end landsgennemsnittet.
- Uddannelsesniveaulet ligger under landsgennemsnittet.
- Beskatningsgrundlaget er lavere end landsgennemsnittet.

befolkningsudvikling

- Lolland Kommune har en overrepræsentation af ældre borgere og en underrepræsentation af borgere i den erhvervsaktive alder set ift. landsgennemsnittet.
- Siden sidste strukturreform er der sket en nettoaflytning fra området. Dette er en tendens som forventes at fortsætte.
- Nettoaflytningen skævvrider yderligere befolkningssammensætning hen imod flere ældre og færre erhvervsaktive.

Desuden belyser rapporten de syv kommuners økonomiske afhængighed af indtægter fra centrale udlig-ningsordninger. Dette gør kommunen økonomisk sårbar overfor en ændring i udlig-

ningssystemet i fald et nyt system ikke skrues sammen til de svagest stillede kommuners gunst.

Yderligere giver rapporten en specifik analyse af områderne: Overførselsindkomster og arbejdsmarkedet, nye kommunale opgaver (hovedsagligt sundhed), samt erhvervs- og turismeudvikling. Rapporten er at finde på hjemmesiden www.lollandkommune.dk.

Rapporten har været præsenteret for samtlige politikere i de syv byråd på et byrådsseminar den 26. oktober 2005. Desuden er rapporten præsenteret for direktørerne og sektorgruppelederne.

Vision for Lolland Kommune

Der vil direkte efter årsskiftet blive igangsat en politisk visionsproces, hvor arbejdet fra sektorgrupperne skal danne udgangspunkt for de beslutninger og prioriteringer det ny sammenlægningsudvalg foretager.

Hvert område vil blive behandlet i enkeltstående temadrøftelser for til sidst at samles i en samlet vision for Lolland Kommune. Tidsplanen for den visionsproces er som følger:

Dato	Tema
12. januar	'Erhverv, turisme og udvikling'
26. januar	'Forsørgelse og beskæftigelse' samt 'Sundhed, voksenhandicap, psykiatri og ældre'
9. februar	'Teknik og Miljø' samt 'Fritid, kultur og sport'
23. februar	'Børn og unge' samt 'Generel administration'

Sideløbende med processen i det politiske forum, bliver der lagt op til at åbne diskussionerne og inddrage borgerne. Dette gøres ved at afholde en parallel række af borgermøder, hvor politikere og borgere kan mødes og diskutere emner med betydning for deres fælles ny kommune.

Den 9. marts har sammenlægningsudvalget endnu en temadiskussion, hvor det er den samlede vision for Lolland Kommune, som er i fokus.

Administration

De første sten af den ny organisation lægges nu, hvor hhv. Løn & personale-, IT- og økonomi-afdelingerne bliver lagt sammen.

Deloitte.

Lolland Kommunes økonomiske situation.

Sammenfatningsrapport.

10. oktober 2005

Indholdsfortegnelse

1. Opgaven	1
1.1. Fremskrivningsscenario 1	2
1.2. Fremskrivningsscenario 2	8
1.3. Fremskrivningsscenario 3	11
1.4. Fremskrivningsscenario 4	18
2. Socioøkonomisk beskrivelse	20
3. Fremskrivning af de skattefinansierede driftsudgifter.....	21
4. Analyse af udgifterne på de centrale serviceområder	25
4.1. Dagtilbudsområdet.....	25
4.2. Folkeskoleområdet.....	29
4.3. Ældreområdet	33
4.4. Udsatte børn og unge	36
4.5. Administration	38
5. Analyse af overførselsområdet.....	40
5.1. Sammensætningen af overførselsydelse og tilgang til Lolland Kommune.....	41
5.2. Kontanthjælp	43
5.3. Varighed af ydelser	45
6. Erhverv og turisme	47
6.1. Erhverv	47
6.2. Turisme	50

1. Opgaven

Den fremtidige Lolland Kommune (Holeby, Højreby, Ravnsborg, Rødby, Rudbjerg, Maribo og Nakskov) har henvendt sig til Deloitte for at få en uafhængig vurdering af den nye kommunes økonomiske situation og hvilke handlemuligheder, som kommunen selv har.

Efter drøftelser mellem Deloitte og Lolland Kommune er det aftalt, at analysen skal fokusere på nedenstående 6 sektorområder:

1. En socioøkonomisk beskrivelse af den nye kommune
2. Optimering af kommunens drift af serviceområderne
3. Overførsels- og arbejdsmarkedsområdet
4. Betydningen af nye opgaver
5. Betydningen af et nyt udligningssystem
6. Muligheder og betingelser for øget erhvervs- og turismeudvikling

Med henblik på en at sikre en fremadrettet analyse er det aftalt, at analyserne af sektorområderne skal knyttes til følgende 4 scenarier:

1. Fremskrivningsscenario

Eksisterende opgaver og udligningssystem og uændret service- og udgiftsniveau på de enkelte områder

2. Fremskrivningsscenario

Eksisterende opgaver (uændret service- og udgiftsniveau) og Finansieringsudvalget ændringer af udligningssystemet

3. Fremskrivningsscenario

Eksisterende opgaver ved forskellige antagelser om synergi-, effektiviseringseffekter og nivellering af serviceniveau

4. Fremskrivningsscenario

Nye opgaver

Afrapporteringen af den samlede analyse sker på tre niveauer, dels gennem en sektorafrapportering, som går i dybden på de enkelte sektorområder, dels gennem denne sammenfatningsrapport, som afrapporterer på de enkelte scenarier og giver en komprimeret gennemgang af de enkelte analyser på de enkelte sektorområder, dels gennem et kortfattet notat, som beskriver hovedresultaterne fra analysen.

Denne sammenfatningsrapport er opbygget således, at de overordnede resultater for de fire scenarier gennemgås i dette kapitel, hvorefter de overordnede resultater for de enkelte sektorområder gennemgås i selvstændige kapitler. Dog gennemgås udligning og tilskud samt fremskrivningen af sundhedsudgifterne ikke i selvstændige kapitler, da disse områder indgår som en integreret del af fremskrivningsscenario 1, 2 og 4.

1.1. Fremskrivningsscenario 1

Lolland Kommunes fremtidige økonomiske situation afhænger i høj grad af, hvad der sker med udlignings- og tilskudssystemet de kommende år. Det skyldes, at Lolland Kommune får en endog meget stor del af sin samlede finansiering fra udligning og tilskud. Lolland Kommune fik i 2004 mere end 30% af sin samlede finansiering fra udligning og tilskud (herunder bloktilskud). Det skal sammenholdes med, at det for alle KL-kommuner under ét er 15%, mens de tilsvarende tal for Region Sjælland og Storstrøms Amt er henholdsvis 16,6% og 22,4%.

Når der i det følgende forsøges at give et bud på, hvilke konsekvenser en omlægning af tilskuds- og udligningssystemet har for Lolland Kommune, er det væsentligt at være opmærksom på, at der er to selvstændige forhold, der har betydning for den tilskuds- og udligningsmæssige effekt; dels den rene sammenlægnings effekt, og dels effekten af at overgå til et nyt tilskuds- og udligningssystem.

Det er den rene sammenlægnings effekt, som er interessant i forbindelse med dette fremskrivningsscenario, da analysen her går på, hvordan Lolland Kommunes økonomi vil se ud i fremtiden med de eksisterende opgaver og i det eksisterende udlignings- og tilskudssystem. Effekten af at overgå til et nyt tilskuds- og udligningssystem er i fokus i fremskrivningsscenario 2, hvor der ses på Lolland Kommunes fremtidige økonomi med de eksisterende opgaver og *Finansieringsudvalgets forslag til ændringer af udlignings- og tilskudssystemet.*

Det skal fremhæves, at beregninger foretaget med *den nye kommunestruktur i det eksisterende tilskuds- og udligningssystem* kun til-

nærmelsesvist kan sige noget om beløbenes reelle størrelse, fordi en række forudsætninger har betydning for beløbenes størrelse.

Som eksempel kan nævnes, at i det nuværende system, vil sammenlægningen af syv kommuner indebære, at den nye kommune i en overgangsperiode på otte år kan beholde grundtillægget for alle de involverede kommuner. I denne beregning er det imidlertid forudsat, at Lolland Kommune udelukkende modtager ét grundtillæg på 7,5 mio.kr.

Med de forbehold og under bestemte beregningstekniske antagelser - som der er redegjort nærmere for i sektoraftsnittet om udligning og tilskud i sektoraftreporteringen - kan tilskud og ligningsbeløbene for Lolland Kommune i det nuværende system i 2004 beregnes til 631,7 mio.kr., jf. tabel F 1.1 nedenfor.

Tabel F 1.1: Beregnede tilskuds- og udligningsbeløb i 2004 for Lolland Kommune ved en forudsætning om, at den kommende kommunestruktur var gældende

1.000 kr. År	Landsudligning	Bloktilskud	Tilskud til kommuner med svagt beskatningsgrundlag, §18	Momsudligningsbidrag	Udlandingeudligningsbidrag	Netto-bidrag, overudligning	Udligning af udgiftsbehov	Tilskud vedr. udkendte	Udligningsudlæg	Overgangsordning Grundtakst	Andre særordninger	Tilskud og udligning i alt
2004	139.755	213.075	56.702	-73.003	-24.716	48	61.790	48.930	53.328	125.004	30.804	631.712

Denne situation sammenholdes med den nuværende - altså at de syv kommuner eksisterede i 2004 med den eksisterende struktur.

Tabel F 1.2: Beregnede tilskuds- og udligningsbeløb i 2004 for Lolland Kommune, hvor hver enkelt eksisterende kommunes tilskuds- og udligningsbeløb er summeret.

1.000 kr. År	Landsudligning	Bloktilskud	Tilskud til kommuner med svagt beskatningsgrundlag, §18	Momsudligningsbidrag	Udkendingeudligningsbidrag	Netto-bidrag, overudligning	Udligning af udgiftsbehov	Tilskud vedr. udkendte	Udligningsudlæg	Overgangsordning Grundtakst	Andre særordninger	Tilskud og udligning i alt
2004	139.744	210.130	56.692	-73.004	-24.717	127	76.023	48.930	53.328	125.004	30.804	643.062

I situationen, hvor de enkelte kommuners tilskuds- og udligningsbeløb er summeret op til Lolland Kommune, er det samlede tilskuds- og udligningsbeløb ca. 643 mio.kr., jf. tabel F 1.2 ovenfor.

Det er ca. 11,3 mio.kr. højere end ved en kommunestruktur med 98 kommuner. Der er derfor tale om en ren sammenlægningseffekt på 11,3 mio.kr. Sammenlægningseffekten skyldes primært et fald i indtægterne fra grundbidrag på 45 mio.kr., som dog delvis opvejes af en stigning i tilskud fra udligning af udgiftsbehov. Baggrunden for det paradoksale forhold, at det netop er posten "Udligning af udgiftsbehov", som er små 12 mio.kr. lavere i tabel 2 end i tabel 3, er, at også grundbidragene indgår i denne post.

Beregningen af den sammenlagte kommunes udlignings- og tilskudsbeløb for 2006 laves på baggrund af den udmeldte statsgaranti for 2006. For at kunne sige noget om 2007 og 2008 skal der imidlertid gøres yderligere forudsætninger. Der foretages således en beregning af de forventede tilskuds- og udligningsbeløb for den nye sammenlagte Lolland Kommune for 2006-2008 baseret på de udmeldte statsgarantital for 2006 fremskrevet med de af KL udmeldte skøn i deres Budgetvejledning for 2006 mv.

I tabel F 1.3 og F 1.4 nedenfor vises, dels hvilke tilskuds- og uligningsbeløb som den nye kommune kunne forvente, såfremt finansierings- og udligningssystemet forudsættes uændret, og dels hvilke finansieringsmæssige antagelser der er lagt til grund for beregningerne.

Udover de beregningstekniske antagelser, som knytter sig til tabel F 1.1 og F 1.2 er der foretaget følgende *yderligere* beregningstekniske antagelser:

- Der er anvendt statsgaranterede beløb for 2006, der er fremskrevet til 2007 og 2008 ved anvendelse af KLs skøn i Budgetvejledning 2006 mv.
- Endvidere er der for overgangsordningen forudsat en fremskrivning på 2%, som er bedste skøn for satsreguleringsprocenten.
- Fremskrivningen af udgiftsbehov er sket med den forventede udvikling i de samlede nettodrifts- og anlægsudgifter. Der sker årligt en korrektion af de forskellige vægte, der indgår i udgiftsbehovsudligningen. En korrektion, der ikke kendes på nuværende tidspunkt.
- Tilskud vedrørende udlændinge er antaget konstant. I de seneste år er disse tilskud gradvist blevet reduceret, men det er ikke muligt at give et bud på reduktionen.
- I fremskrivningen af udligningstillæg er det meget vanskeligt at sige noget om, hvordan den vil se ud i fremtiden, og det er derfor antaget, at den nye kommunestruktur også vil betyde en justering af den totale pulje for udligningstillægget. Det er derfor forudsat, at Lolland Kommune kan oprettholde sit nuværende tilskud

Tabel F 1.3: Tilskuds- og udligningsbeløb for Lolland Kommune, 2006-2008.

1.000 kr. År	Landsudligning	Bloktilskud	Tilskud til kommuner med svært beskatningsgrundlag, §18	Momsudligningsbidrag	Udlændingeudligningsbidrag	Nettoindkomstbidrag, overudligning	Udligning af udgiftsbehov	Tilskud vedr. udlændinge	Udlignings-tillæg	Overgangsordning Grundtakst	Andre særordninger	Tilskud og udligning i alt
2006	138.887	282.894	51.006	-74.300	-18.567	6	61.909	27.847	66.516	130.037	31.092	697.327
2007	142.843	259.991	52.303	-75.641	-17.089	67	63.436	27.847	66.516	132.638	31.092	684.002
2008	147.252	266.121	53.760	-79.181	-16.427	76	65.130	27.847	66.516	135.291	31.092	697.477

Tabel F 1.3 viser et fald i det totale tilskuds- og udligningsbeløb for 2006-2007, hvilket især skyldes forventninger fra KLs side om, at der ydes et markant lavere bloktilskud i 2007 end i 2006. Det lavere bloktilskud i 2007 hænger sammen med, at bloktilskuddet for 2006 har været unaturligt højt, blandt andet som følge af markant lavere skatteindtægter i 2003 end oprindeligt forudsat. Herudover er det til tabellen værd at bemærke, at forventningen, om hvor meget den nye kommune vil modtage fra landsudligningen af beskatningsgrundlag i 2007 og 2008, er præget af, at der er lagt en landsgennemsnitlig vækst i udskrivningsgrundlag, ejendomsværdiskat, folketal mm. ind i beregningerne for Lolland Kommune.

Det betyder, at hvis der er en forventning til, at Lolland Kommune vil have en lavere vækst i udskrivningsgrundlaget end den landsgennemsnitlige, så vil nettotilskuddet fra landsudligningen af beskatningsgrundlag i 2007 og 2008 være højere end de i tabellen præsenterede. Omvendt kan en lavere vækst i udskrivningsgrundlaget i lige så høj grad være udtryk for, at også befolkningsudviklingen er faldende, hvilket vil trække konklusionerne i den anden retning. Det afgørende er derfor at analysere, om indkomsten pr. fraflyttet indbygger er højere end indkomsten pr. indflyttet indbygger. Hvis dette er tilfældet, vil tilskuds- og udligningsbeløbene nemlig skulle være højere.

I tabel F 1.4 nedenfor fremgår det, at der er anvendt landsgennemsnitlige vækstprocenter for Lolland Kommune samt anvendt en forudsætning om uændret udskrivningsprocent og grundskyldspromille.

Tabel F 1.4: Forudsætninger for beregning af tilskuds- og udligningsbeløb for Lolland Kommune, 2006-2008.

1.000 kr. År	Udskrivningsprocent	Udskrivningsgrundlag	Grundskyldspromille	Grundværdier	Provenu af ejendomsværdiskat	Beskatningsgrundlag	Betalingskommunefolketal
2006	22,5	5.312.040	22,7	4.731.495	34.690	5.797.623	49.188
2007	22,5	5.495.104	22,7	4.873.440	35.106	5.992.476	49.313
2008	22,5	5.684.064	22,7	5.019.643	35.528	6.193.545	49.425

Det er ikke muligt at lave en totaløkonomisk konsekvensberegning af udviklingen i udgifterne og udlignings- og tilskudsbidrag og skatter.

Det skyldes, at det ikke er alle indtægterne fra udlignings- og tilskudssystemet som er omfattet af beregningerne, for eksempel omfatter beregningerne ikke tilskuddet fra momsudligningsordningen, overgangstilskud vedrørende 12-promilleloftet og særtilskud bevilget efter ansøgning. Dertil kommer, at det heller ikke er alle de fremtidige udgifter, som er kendt på nuværende tidspunkt. Det gælder for eksempel anlægs- og renteudgifter.

Hvis det skal være muligt at vurdere, hvorvidt den økonomiske balance i Lolland Kommune bliver bedre eller værre end de foregående år, er det nødvendigt at etablere et sammenligningsgrundlag.

Der er derfor udført de samme beregninger - med de samme beregningstekniske forudsætninger - på indtægterne fra udlignings- og tilskudssystemet og skatteindtægterne fra selvangivne indkomster, grundskyld, ejendomsværdiskat og dækningsafgifter for perioden 2002-2004. Beregningerne er udført på baggrund af tallene for statsgarantien i de enkelte år.

Nedenfor i tabel F 1.5 er angivet indtægterne fra udlignings- og tilskudssystemet fra statsgarantien i 2002-2004 for Lolland Kommune. Det fremgår heraf, at de samlede udlignings- og tilskudsbeløb i 2002 er 564,7 mio.kr. stigende til 643,0 mio.kr. i 2004.

Tabel F 1.5: Indtægterne fra udlignings- og tilskudssystemet fra statsgarantien i 2002-2004 for Lolland Kommune

1.000 kr. År	Landsudligning	Bloktilskud	Tilskud til kommuner med svagt beskatningsgrundlag, §15	Momsudligningsbidrag	Udlendingsudligningsbidrag	Nettobidrag, overudligning	Udligning af udgiftsbehov	Tilskud vedr. udlandinge	Udligningsulleg	Overgangsordning Grundloft	Andre serordninger	Tilskud og udligning i alt
2002	133.608	187.788	55.896	-78.504	-29.460	36	75.684	63.180	43.752	110.061	2.616	564.657
2003	139.140	174.548	58.416	-76.440	-27.828	120	72.984	58.116	54.792	127.420	8.940	590.008
2004	139.744	210.130	56.692	-73.004	-24.717	127	76.023	48.930	53.328	125.004	30.804	643.062

Tallet for 2004 er identisk med det samlede beløb fra udlignings- og tilskudssystemet for Lolland Kommune i 2004 i F 1.1 tidligere i dette afsnit, hvilket er en logisk følge af, at beregningerne er gennemført under de samme beregningstekniske forudsætninger.

Tabel F 1.6: Skatteindtægter fra selvangivne indkomster, grundskyld, ejendomsværdiskat og dækningsafgifter ved statsgarantien, Lolland 2002-2004

1.000 kr. År	Indkomstskatte- provenu, selvangivne indkomster	Udskriv- nings- grundlag	Grund- skylds provenu	Grund- værdier	Provenu af ejen- doms- værdiskat	Beskat- nings- grundlag	Betalings- kommune- folketal	Dæknings- afgift, off. ejendomme	Dæknings- afgift, forr. ejendomme	Skatter i alt
2002	1.056.076	4.842.272	87.715	3.919.718	30.602	5.257.421	50.731	1.471	2.847	1.178.711
2003	1.112.222	5.049.796	97.936	4.304.379	33.385	5.503.015	50.398	1.490	2.943	1.247.976
2004	1.134.752	5.110.247	97.273	4.274.323	33.210	5.559.329	50.097	1.541	4.984	1.271.760

Tabel F 1.6 angiver skatteindtægterne fra selvangivne indkomster, grundskyld, ejendomsværdiskat og dækningsafgifter for 2002-2004, som opgjort på baggrund af statsgarantien.

Dermed er der to beregningsteknisk identiske indtægtssider, som muliggør en tilnærmelsesvis sammenligning af kommunens hidtidige økonomiske balance og kommunens fremadrettede økonomiske balance med de nuværende opgaver og i det eksisterende udlignings- og tilskudssystem.

Over for de beregnede indtægter fra skatter, tilskud og udligning sættes de skattefinansierede driftsudgifter, således at der opnås et mål for, hvorvidt der er over- eller underskud på den skattefinansierede del af driften. Det er vigtigt at understrege, at det kun er de skattefinansierede driftsudgifter, svarende til udgifterne i den økonomiske fremskrivning, som er med på udgiftssiden. Alle udgifter til anlæg, renter og afdrag og deslige er holdt uden for denne beregning og skal således dækkes af et eventuelt overskud eller gennem nedbringelse af kassebeholdningen, indtægter fra forsyningsvirksomheder eller via lånoptagelse.

Tabel F 1.7: Udviklingen i den økonomiske balance på det skattefinansierede område, Lolland 2002-2008.

I 1.000 kr. i løbende priser	2002	2003	2004	2006	2007	2008
Skatter og udligning og tilskud	1.743.368	1.837.984	1.914.822	2.037.896	2.069.491	2.129.316
Skattefinansieret drift	1.809.172	1.880.462	1.959.180	2.107.824	2.170.684	2.235.483
Beregnet resultat	-65.804	-42.478	-44.358	-69.928	-101.193	-106.168
Resultat i pct. af beskatningsgrl.	-1,3	-0,8	-0,8	-1,2	-1,7	-1,7
Resultat i pct. af skattefinansieret drift	-3,6	-2,3	-2,3	-3,3	-4,7	-4,7

Anm.: Skattefinansieret drift i 2002-2004 er kommunernes regnskaber, mens skattefinansieret drift i 2006-2008 er den økonomiske fremskrivning i rapporten.

Det fremgår af tabel F 1.7 ovenfor, at Lolland Kommune vil have et underskud på den skattefinansierede drift i 2006 på 69,9 mio.kr. stigende til 101,2 mio.kr. i 2007 og 106,2 mio.kr. i 2008.

Hvis dette underskud på den skattefinansierede drift skal neutraliseres over udgifterne, skal de skattefinansierede driftsudgifter reduceres med 3,3% i 2006 stigende til 4,7% i 2008 for alene at bringe balance i den skattefinansierede drift.

Hvis underskuddet på den skattefinansierede drift skal neutraliseres ved at hæve indtægterne, skal indtægterne øges med 1,2% af beskatningsgrundlaget i 2006 stigende til 1,7 % af beskatningsgrundlaget i 2008.

Hvis Lolland Kommune havde eksisteret i 2002-2004, ville den også have haft et underskud på den skattefinansierede drift i alle årene. Men underskuddet ville blive gradvist mindre; fra 65,8 mio.kr. i 2002 faldende til 42,5 mio.kr. i 2003 og 44,4 mio.kr. i 2004. Det skal ses i forhold til, at udviklingen fremadrettet går den stik modsatte vej, idet det skattefinansierede underskud vil stige år for år. Det høje niveau for underskud (målt i %), som Lolland Kommune bevægede sig væk fra i 2002 til 2004, er det niveau kommunen, starter på i 2006, og som bevæger sig opad, således at underskuddet målt i % af henholdsvis beskatningsgrundlaget og skattefinansieret drift forventes at blive mere end dobbelt så stort i 2008 som i 2004.

Med forbehold for de beregningstekniske antagelser er konklusionen på scenario 1 (nuværende udligningssystem og nuværende opgaver), at Lolland Kommune fra 2006 og frem forventes at have et stigende underskud på den skattefinansierede drift.

1.2. Fremskrivningsscenario 2

I beregningen af konsekvenserne ved en omlægning til en eller flere af de foreslåede modeller i betænkning 1437, vil det for Lolland Kommune udelukkende være muligt at foretage en summation af de syv individuelle kommuners beregnede beløb. Det har den konsekvens, at der ikke kan tages højde for den førnævnte sammenlægnings effekt - det ville kræve, at hele betænkningen 1437 blev genberegnet med den nye kommunestruktur, hvilket ikke er muligt uden komplet adgang til Finansieringsudvalgets modeller og baggrundsdata. Konsekvensen, af at denne øvelse ikke foretages, vurderes imidlertid ikke at have afgørende betydning for konklusionerne for Lolland Kommune, idet den rene sammenlægnings effekt "kun" beløber sig til 11,3 mio.kr.

I betænkning 1437 er angivet fire forskellige bud på indretningen af et fremtidigt tilskuds- og udligningssystem.

Model 1: En mindre modernisering af det eksisterende system med begrænsede byrdefordelingsmæssige virkninger

Model 2: En model med særlig vægt på udligning af sociale udgifter

Model 3: Udvidelse af udligningen af skattegrundlag samt særlig vægt på udligning af sociale udgifter

Model 4: En vidtgående forenkling af systemet.

Alle fire modeller skal imidlertid sammenholdes med den såkaldte **model 0**, der indebærer *en afskaffelse af alle overgangsordninger* i det nuværende tilskuds- og udligningssystem med en overførsel af provenuet til det kommunale bloktilskud.

Følgende elementer indgår således i alle de skitserede modeller:

- Fordelingen af bloktilskud ændres til at være på baggrund af indbyggertal frem for som hidtil på baggrund af skattegrundlag
- Udgiftsbehovsudligningen tredeles, således at der vil være en særskilt udligning for demografiske udgiftsbehov, sociale udgiftsbehov samt udgiftsbehov vedrørende udlændinge
- Der indføres nye kriterier i udgiftsbehovsudligningen, der i højere grad kan forklare mellemkommunale forskelle i udgifter. Der kan blandt andet peges på udgifter på det sociale område ("grundtaksområdet") samt en fjernelse af grundtillægget til fordel for et strukturelt betinget kriterium
- Ny vægtning af landbrugsejendomme i beskatningsgrundlaget - indførelsen af 12-promilleloftet har reduceret skatteværdien af skat på produktionsjord, og ændringen vil søge at tilgodese kommuner med et stort areal udlagt til landbrugsjord
- Afskaffelse af momsudligningen - bidraget til ordningen forsvinder samtidigt med, at bloktilskuddet reduceres tilsvarende

Nedenstående tabel F 2.1 viser de tilskuds- og udligningsmæssige konsekvenser for Lolland Kommune ved en overgang til en af de skitserede modeller i betænkning 1437.

Som det fremgår af tabel F 2.1 nedenfor, vil Lolland Kommune tilsyneladende ikke have en umiddelbar fordel af en overgang til et tilskuds- og udligningssystem baseret på modellerne i betænkning 1437. Imidlertid er det alene virkningen af den såkaldte model 0, der er årsag til, at kommunen ikke har en fordel af de fremførte modeller. Således har alle modellerne 1-4 positiv udligningsmæssig effekt for kommunen isoleret set, mens model 0 alene udgør 140 mio.kr. mindre i tilskud og udligning.

Model 0 indebærer en afskaffelse af alle særordninger, og et grundlæggende problem for det videre arbejde i Finansieringsudvalget

må derfor være at finde nogle kriterier i det generelle system, der kan tage højde for effekten af en afskaffelse af særordningerne.

Det fremgår derfor af tabel F 2.1, at model 1 er den mindst fordelagtige for kommunen - den resulterer således i ca. 8 mio.kr. mere til kommunen. Det er derfor også denne model, der i kombination med model 0 vil udgøre den største ulempe for Lolland Kommune, mens model 4 vil indebære den mindste ulempe. Såfremt model 0 ikke indføres fuldstændigt, kan en indførelse af både model 1 men især model 4 således få en positiv virkning på kommunens netto-værdi af ændringen af tilskuds- og udligningssystemet.

Tabel F 2.1: Konsekvenser ved en overgang til model 1-4 i betænkning 1437 for Lolland Kommune

	Tilskud og udligning udgøkt.	Model 0	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
2004- tal (1.000 kr.)						
Tilskud og udligning samt ændringer	668.004	-140.700	7.776	74.736	82.110	108.810
Nettoeffekt		-140.700	-132.924	-65.964	-58.590	-31.890
Reduktion i pct. af nuværende tilskud		21,1	19,9	9,9	8,8	4,8
Reduktion i pct. af beskat.grl.		2,5	2,4	1,2	1,1	0,6

Kilde: Egne beregninger på baggrund af betænkning 1437.

Anm.: Der er i alle modellerne taget højde for virkningen af den såkaldte model 0. Baggrunden, for at tilskud- og udligningsudgangspunktet her er 668 mio.kr., hvorimod tallet i 2004 i tabel F 1.1 er 643 mio.kr., er, at Finansieringsudvalget i deres beregninger har haft mulighed for at inddrage betydningen af 12-promilleloftet for grundskyldspromillen på landbrugs-ejendomme, som for de syv kommuner i 2004 andrager knap 25 mio.kr.

Det vides endnu ikke, hvordan det fremtidige tilskuds- og udligningssystem kommer til at se ud. Som tidligere anført er Finansieringsudvalget blot blevet bedt om at tage udgangspunkt i overvejelserne fra betænkning 1437. Det kan derfor ikke udelukkes, at det hverken bliver model 1, 2, 3 eller model 4, der bliver valgt. Der kan også tænkes en hybrid mellem flere af modellerne, og måske vil en kommende model blive suppleret med elementer, der ikke fremgår af betænkning 1437.

Det er derfor også meget usikkert, hvordan virkningerne af et kommende nyt tilskuds- og udligningssystem kommer til at virke for Lolland Kommune. Hvis det alligevel antages, at et fremtidigt system afspejles i en af de fire modeller, er det som tidligere nævnt model 1, der er mindst fordelagtig for Lolland Kommune, mens model 4 er mest fordelagtig.

Ved indførelse af en model 1 (kombineret med "model 0") vil den tilskuds- og udligningsmæssige reduktion fra model 0 udgøre ca. 140,7 mio.kr., mens den positive virkning fra model 1 udgør ca.

7,7 mio.kr. Samlet vil indførelse af denne model reducere tilskuds- og udligningsbeløbet med ca. 133 mio.kr. Det vil være en reduktion af Lolland Kommunes eksisterende nettotilskud på ca. 19,9%. Her er der regnet med et samlet nettotilskud på 668 mio.kr. for den samlede Lolland Kommune.

Ved indførelse af en model 4 (kombineret med "model 0") vil den tilskuds- og udligningsmæssige reduktion fra model 0 fortsat udgøre 140,7 mio.kr., men her vil den positive virkning fra model 4 udgøre 108,8 mio.kr. Den samlede reduktion bliver derfor på ca. 32 mio.kr., og det samlede tilskuds- og udligningsbeløb til Lolland Kommune vil ved en sådan models indførelse reduceres med ca. 4,8%.

Med model 0 in mente er der således tale om et betydeligt mindre tab ved en overgang til model 4 frem for model 1.

Herudover fremgår det af kommissoriet for det nuværende arbejde i Finansieringsudvalget, at kommende ændringer i det kommunale tilskuds- og udligningssystem maksimalt må udgøre 0,2% af Lolland Kommunes beskatningsgrundlag om året, og der må derfor forventes en indkøringsfase førend ændringerne slår fuldt igennem.

Hvis det lægges til grund, at Finansieringsudvalget vælger at gå videre med de modeller, som er beskrevet i betænkning 1437, vil det - ud fra en alt andet lige betragtning - forringe den økonomiske balance på det skattefinansierede område med minimum 32 mio.kr. (model 4) og i værste tilfælde (model 1) op til 133 mio.kr., eller det der svarer til en forøgelse af underskuddet på mellem 35% og over 100% over en kort årrække.

Det skal ses i forhold til, at Lolland Kommune har en lav grad af økonomisk beredskab, idet kommunen har en lav likviditet, lav beholdning af omsætningsaktiver, stor kort- og langfristet gæld pr. indbygger samtidig med, at forholdet mellem omsætningsaktiver og kortfristet gæld samt den samlede finansiering og langfristet gæld generelt er lavere end gennemsnittet for hele landet, regionen og amtet. Lolland Kommune vil således på kort sigt være tvunget til at forholde sig aktivt til de forventede fremtidige underskud på den skattefinansierede drift, idet den har en lav grad af økonomisk beredskab, som kan fungere som stødpude mod de fremtidige underskud på driften.

1.3. Fremskrivningsscenario 3

Lolland Kommune står, som det fremgår i scenario 1 og 2, i de kommende år over for store økonomiske udfordringer. For at mindske de deraf følgende økonomiske ubalancer og med henblik på at opnå de stordriftsfordele, som kommunesammenlægningen muliggør, er det oplagt at se på, hvordan driften af serviceområdet

kan optimeres. I scenario 3 er der foretaget en række beregninger af forskellige muligheder for at harmonisere og dermed optimere udgiftsniveauet på fem centrale serviceområder:

- dagtilbudsområdet
- folkeskoleområdet
- ældreområdet
- området for udsatte børn og unge
- administration.

I dette afsnit beskrives fremgangsmåden i beregningerne, og de overordnede resultater gennemgås. De konkrete muligheder for at optimere driften af områderne er gennemgået i selve sektorkapitlet om serviceområderne.

Fremgangsmåde

Der er for de fem serviceområder vedrørende dagtilbud, folkeskolen, ældreplejen, udsatte børn og unge samt administrationen foretaget en tilbundsående analyse af udgifterne.

Hvert område indledes med en analyse af udgiftsniveauet i de nuværende syv kommuner og i den nye kommune - de gennemsnitlige tal på landsplan samt for Region Sjælland og Storstrøms Amt inddrages som sammenligningsgrundlag.

Udgiftsniveauet for de enkelte kommuner og for den nye kommune beregnes ved at se på forholdet mellem de faktiske nettodriftsudgifter og udgiftsbehovet, som estimeres ud fra den enkelte kommunes demografiske og sociale rammebetingelser og strukturelle forhold.

Et udgiftsniveau på 100 svarer til landsgennemsnittet. Et udgiftsniveau under 100/over 100 svarer til, at kommunen bruger færre/flere penge end en gennemsnitskommune (udgiftsniveauet er lavere/højere) givet kommunens demografiske og sociale profil.

Efterfølgende opstilles der fire scenarier, hvor konsekvenserne af harmonisering af udgiftsniveauet i de syv sammenlægningskommuner og i den nye kommune beregnes. De fire scenarier bygger på

- en udgiftsneutral harmonisering af udgiftsniveauet
- en harmonisering til et landsgennemsnitligt udgiftsniveau (100,0)
- en harmonisering til det laveste udgiftsniveau blandt de syv sammenlægningskommuner
- en harmonisering til det højeste udgiftsniveau blandt de syv sammenlægningskommuner.

Efter de fire scenarier vises de forventede stordriftsfordele ved sammenlægningen. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at stordriftsfordele er potentielle og ikke opstår af sig selv - **stordriftsfordele skal realiseres gennem aktive beslutninger og handling.**

Derfor afsluttes analysen af de enkelte serviceområder med en gennemgang af en række håndtag, der kan tages i anvendelse, når man ønsker at justere udgifterne på et område. Håndtagene er udtryk for parametre, der kan justeres eller harmoniseres i forbindelse med sammenlægningen.

I analysen af håndtagene vises det, hvordan de enkelte sammenlægningskommuner og den nye kommuner ligger i forhold til hinanden og i forhold til en gennemsnitlig KL-kommune, Region Sjælland og Storstrøms Amt. Samtidig beregnes konsekvenserne af en justering af håndtagene i forhold til de fire forskellige niveauer.

Der skelnes i analysen mellem to forskellige slags håndtag: på den ene side håndtag, der relaterer sig til hvilken ydelse, kommunen ønsker at give borgeren, og på den anden side håndtag, der relaterer sig til ressourceanvendelsen. Det skal selvfølgelig understreges, at flere af håndtagene relaterer sig til begge områder.

En række af de håndtag, der relaterer sig til den ydelse, borgeren modtager (for eksempel timetal i folkeskolen), må forventes at skulle justeres/harmoniseres umiddelbart i forbindelse med sammenlægningen, mens en række af de håndtag, der relaterer sig til ressourceanvendelsen (for eksempel lønudgifterne pr. indskrevet barn), kan bringes i anvendelse på kortere eller længere sigt med henblik på at optimere driften.

Samlede resultater for de fem serviceområder

Lolland Kommune har sammenlagt udgifter på de fem undersøgte områder på 1.143,2 mio.kr. De største udgiftsposter er ældreområ-

det med 346,2 mio.kr., folkeskoleområdet med 284,2 mio.kr. og administrationen (fkt.6.51)¹ med 230,2 mio.kr. Men også dagtilbudsområdet og området for udsatte børn og unge er væsentlige med udgifter på henholdsvis 149,8 mio.kr. og 132,7 mio.kr.

Tabel F 3.1: Samlede udgifter til de analyserede serviceområder

Samlede udgifter til de fem serviceområder (i mio. kr.)						
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Udsatte børn og unge	Administration (fkt. 6.51)	Samlet beløb
Lolland	149,8	284,2	346,2	132,7	230,2	1.143,2
Holeby	12,7	29,6	26,4	10,8	18,0	97,4
Højreby	12,4	22,8	28,4	9,7	20,9	94,3
Maribo	33,4	65,1	64,8	24,6	45,5	233,4
Nakskov	49,6	78,2	115,5	40,4	71,3	355,1
Ravnsborg	14,6	24,1	46,2	11,7	26,3	122,9
Rudbjerg	7,2	19,2	21,9	7,9	15,8	72,0
Rødby	19,8	45,1	43,1	27,5	32,4	168,0

Udgiftsneutral harmonisering af udgiftsniveauet

Der er for de fem områder, som tidligere nævnt, gennemført analyser af fire harmoniseringsscenerier.

Ved en udgiftsneutral udgiftsharmonisering vil der blot ske en omrokering af ressourcerne mellem de syv sammenlægningskommuner.

Tabel F 3.2: Konsekvenser ved en udgiftsneutral harmonisering

Ændringer i udgifterne til serviceområder ved et uændret udgiftsniveau (i mio. kr.)							
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Udsatte børn og unge	Administration (fkt. 6.51)	Samlet beløb	Ændring i pct.
Lolland	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Holeby	-0,2	-5,9	-1,6	-0,4	0,7	-7,3	-7,5
Højreby	0,0	2,9	-3,8	0,6	-2,2	-2,4	-2,6
Maribo	-0,7	-1,3	14,5	-0,8	5,3	17,1	7,3
Nakskov	1,7	7,5	-2,3	5,2	-2,0	10,1	2,8
Ravnsborg	-1,3	1,8	-6,5	2,4	-0,5	-4,1	-3,3
Rudbjerg	0,8	0,6	0,5	-1,4	0,4	0,9	1,3
Rødby	-0,5	-5,7	-0,8	-5,6	-1,8	-14,3	-8,5

¹ Som det vil fremgå af sektorafrapporteringen er fokus rettet mod administrationsudgifterne på fkt. 6.51. De samlede udgifter til administration på hovedkonto 6 er på 273,8 mio.kr.

Som det fremgår af ovenstående tabel, vil en udgiftsneutral harmonisering af udgiftsniveauet samlet medføre omrokering af ressourcer fra især kommunerne Rødby og Holeby til Maribo og til dels Nakskov.

Harmonisering til landsgennemsnitligt niveau

Ved en harmonisering af udgiftsniveauet til landsgennemsnitligt niveau vil den nye kommunes samlede udgifter til de fem serviceområder være stort set uændrede. Det vil imidlertid medføre en markant omrokering af ressourcer fra områderne administration og udsatte børn og unge til de store velfærdsområder vedrørende dagpasning, folkeskolen og ældre. Det skyldes, at udgiftsniveauet i den nye kommune ligger under landsgennemsnittet på dagtilbudsområdet, folkeskoleområdet og ældreområdet. På de tre områder vil udgifterne skulle øges med i alt 43,9 mio.kr. Omvendt ligger den nye kommunes udgiftsniveau på området for udsatte børn og unge samt for administration over landsgennemsnittet, og her vil udgifterne derfor skulle reduceres med 39,9 mio.kr.

Tabel F 3.3: Konsekvenser ved en harmoniseringen af udgiftsniveauet til landsgennemsnittet

Ændringer i udgifterne til serviceområder ved et landsgns. udgiftsniveau (i mio. kr.)							
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Udsatte børn og unge	Administration (fkt. 6.51)	Samlet beløb	Ændring i pct.
Lolland	6,6	-21,7	15,5	-7,1	-32,8	4,0	0,3
Holeby	0,4	-4,1	-0,4	-1,0	-1,9	-7,1	-7,3
Højreby	0,6	4,9	-2,7	0,1	-4,9	-2,0	-2,1
Maribo	0,8	3,6	18,1	-2,1	-1,9	18,5	7,9
Nakskov	4,0	14,0	2,8	2,8	-11,9	11,7	3,3
Ravnsborg	-0,7	3,8	-4,8	1,6	-4,2	-4,2	-3,4
Rudbjerg	1,2	2,1	1,5	-1,7	-1,9	1,1	1,6
Rødby	0,4	-2,7	1,1	-6,8	-6,1	-14,1	-8,4

Harmonisering til det laveste niveau

Ved at vælge at reducere udgiftsniveauet på de fem områder til det laveste niveau blandt de syv sammenlægningskommuner vil udgifterne til de fem serviceområder kunne reduceres med knap 14% eller med i alt 157,7 mio.kr.

Tabel F 3.4: Konsekvenser ved en harmonisering af udgiftsniveauet til laveste udgiftsniveau

Ændringer i udgifterne til serviceområder ved laveste udgiftsniveau (i mio. kr.)							
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Udsatte børn og unge	Administration (fkt. 6.51)	Samlet beløb	Ændring i pct.
Lolland	-15,3	-32,5	-63,5	-22,4	-24,1	-157,7	-13,8
Holeby	-1,5	-8,6	-6,1	-2,2	-1,2	-19,6	-20,1
Højreby	-1,2	0,0	-8,3	-1,1	-4,2	-14,8	-15,7
Maribo	-4,0	-8,6	0,0	-4,8	0,0	-17,4	-7,5
Nakskov	-3,5	-2,3	-23,1	-2,5	-9,2	-40,6	-11,4
Ravnsborg	-2,6	-1,1	-13,8	0,0	-3,2	-20,7	-16,9
Rudbjerg	0,0	-1,7	-3,6	-2,5	-1,3	-9,1	-12,6
Rødby	-2,5	-10,2	-8,5	-9,3	-5,0	-35,4	-21,1

Især på området for udsatte børn og unge og på ældreområdet vil udgifterne skulle sænkes, nemlig med henholdsvis 16,9% og 18,3%. På de andre områder vil udgifterne skulle sænkes med ca. 10%.

Harmonisering til højeste niveau

Vælger man i den nye kommune at harmonisere udgifterne til de fem serviceområder til det højeste udgiftsniveau blandt de syv nuværende kommuner, vil de samlede udgifter til områderne skulle øges med 203,1 mio.kr. svarende til 17,8%.

Det vil især være på folkeskoleområdet, at udgifterne skal hæves, nemlig med 70,7 mio.kr., hvilket svarer til 24,9%.

Tabel F 3.5: Konsekvenser ved en harmonisering af udgiftsniveauet til højeste udgiftsniveau

Ændringer i udgifterne til serviceområder ved højeste udgiftsniveau (i mio. kr.)							
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Udsatte børn og unge	Administration (fkt. 6.51)	Samlet beløb	Ændring i pct.
Lolland	14,1	70,7	57,7	33,9	27,3	203,1	17,8
Holeby	1,0	0,0	2,5	2,2	3,0	8,7	8,9
Højreby	1,2	9,3	0,2	3,3	0,0	14,1	14,9
Maribo	2,4	14,6	27,6	5,3	11,4	61,3	26,3
Nakskov	6,5	28,8	16,4	16,9	6,2	74,8	21,1
Ravnsborg	0,0	8,3	0,0	6,0	2,6	16,8	13,7
Rudbjerg	1,6	5,5	4,1	0,3	2,3	13,9	19,3
Rødby	1,3	4,1	6,2	0,0	1,9	13,6	8,1

Stordriftsfordele

Når de nuværende syv kommuner bliver lagt sammen til Lolland Kommune, må det forventes, at der kan opnås nogle stordriftsfordele i den nye kommune.

Strukturkommissionen har udarbejdet nogle statistiske modeller til beregning af stordriftsfordele ved kommunesammenlægninger. På

baggrund af lignende modeller kan der – statistisk set - estimeres nogle stordriftsfordele/ulemper for den nye kommune.

Stordriftsfordelene beregnes ved at sammenholde udgifterne i store og små kommuner. De statistiske modeller beregner stordriftsfordelene både "med urbanisering" og "uden urbanisering". Ved beregningerne "uden urbanisering" tages der ikke højde for, at store kommuner ofte er mere urbaniserede, og derfor har mulighed for stordriftsfordele, som ikke skyldes deres størrelse men derimod deres urbaniseringsgrad. Ved beregningerne "med urbanisering" tages der netop højde for dette faktum, og de estimerede stordriftsfordele dækker dermed over de stordriftsfordele, som Lolland Kommune bør kunne opnå med udgangspunkt i urbaniseringsgraden på Lolland.

Stordriftsfordelene ved sammenlægningen af de syv kommuner er beregnet til sammenlagt 37,6 mio.kr. eller 3,6% af udgifterne på de fem serviceområder.

Table F 3.6: Estimerede stordriftsfordele ved kommunesammenlægningen på Lolland

Stordriftsfordele (i mio. kr.)						
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Administration (hkt. 6)	Samlet beløb	Ændring i pct.
Uden urbanisering	5,6	22,8	-29,5	41,0	39,9	3,8
Med urbanisering	9,3	17,8	-28,3	38,7	37,6	3,6

De estimerede stordriftsfordele på 37,6 mio.kr. dækker dog over markante stordriftsfordele på især administrationen og i mindre grad på dagtilbudsområdet og folkeskoleområdet, mens der beregnes stordriftsulemper på 28,3 mio.kr. på ældreområdet. Det har ikke været muligt at beregne stordriftsfordelene på området for udsatte børn og unge, idet der ikke foreligger nogen analyser af de mulige stordriftsfordele/ulemper på området.

Da det samlede tal for stordriftsfordele bygger på store forskelle mellem områderne, er det interessant at se på det forholdsmæssige stordriftspotentiale på de enkelte områder.

Tabel F 3.7: Stordriftsfordele i procent af nuværende udgifter

Stordriftsfordele (i pct.)				
	Dagtilbud	Folkeskole	Ældre	Administration (hkt. 6)
Uden urbanisering	3,7	8,0	-8,5	15,0
Med urbanisering	6,2	6,3	-8,2	14,2

Af ovenstående tabel fremgår det, at det især er på administrationen, at der er et forholdsvist markant stordriftspotentiale.

Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at stordriftsfordele er potentielle og ikke opstår af sig selv - **stordriftsfordele skal realiseres gennem aktive beslutninger og handlinger**. I sektorkapitlet om serviceområderne gennemgås en række af de "håndtag", der kan bringes i anvendelse for at opnå de potentielle stordriftsfordele.

1.4. Fremskrivningsscenario 4

Kommunerne modtager en mængde nye opgaver pr. 1. januar 2007 fra staten og amterne. Baggrunden, for at der er valgt at sætte fokus på lige netop sundhedsområdet, er, at ud af den samlede nye opgaveportefølje på omkring 28 mia.kr. udgør sundhedsområdet mere end 14,7 mia.kr. Årsagen, til at der er særligt fokus på udgifterne til den kommunale medfinansiering af sundhedsområdet, er, dels medfinansieringen forventes at udgøre 12,5 mia.kr. af de 14,7 mia.kr., og dels at der udover et grundbidrag indføres et aktivitetsbestemt bidrag, som afhænger af kommunens borgeres brug af sundhedsydelse. Da ældre mennesker erfaringsmæssigt har et langt højere forbrug af sundhedsydelser end andre aldersgrupper, er formålet med fremskrivningen at undersøge, hvorvidt Lolland Kommune, som følge af den høje og stigende andel af ældre i befolkningen, vil blive særlig hårdt ramt af denne nye medfinansieringsordning på sundhedsområdet.

For hele landet vil udgifterne til den samlede medfinansiering til sundhedsområdet det første år i den nye kommunestruktur udgøre 12.682 mio.kr. stigende til 12.809 mio.kr. i 2010.

De samlede medfinansieringsudgifter for Lolland Kommune forventes i det første år for den nye kommune at udgøre 115 mio.kr. faldende til 114,5 mio.kr. i 2010. Dermed vil de nye udgifter til medfinansieringen af sundhedsområdet udgøre mindre end 8% af serviceudgifterne (ca. 1.500 mio.kr.) til de eksisterende opgaver i 2007.

Tabel F 3.1 Fremskrivning af de samlede udgifter til den kommunale medfinansiering af sundhedsområdet

Samlet bidrag	2003		2005		2007		2010	
	Mio.kr.	Pr. indb.	Mio.kr.	Pr. indb.	Mio.kr.	Pr. indb.	Mio.kr.	Pr. indb.
Hele landet	12.518	2.325	12.594	2.327	12.682	2.331	12.809	2.340
Region Sjælland	1.849	2.317	1.871	2.322	1.897	2.323	1.925	2.339
Storstrøms Amt	606	2.320	609	2.323	613	2.327	619	2.339
Lolland kommune	117,6	2.338	115,8	2.342	115,0	2.345	114,5	2.359

For Lolland Kommune vil de samlede udgifter pr. indbygger i det første år i den nye struktur udgøre 2.345 kr. Udgiften pr. indbygger vil stige til 2.359 kr. i 2010. Det skal ses i forhold til, at udgiften pr. indbygger på landsplan i det første år forventes at blive 2.332 kr., der forventes at stige til 2.340 kr. i 2010. Der forventes således en udgift pr. indbygger til medfinansiering af sundhedsområdet i Lolland Kommune, som er mindre end 1% højere end udgiften på landsplan.

Der er således ikke umiddelbart noget, der tyder på, at medfinansieringen af sundhedsområdet vil ramme Lolland Kommune specielt hårdt, hvis der ses på de samlede forventede udgifter eller udgiften pr. indbygger.

2. Socioøkonomisk beskrivelse

Ved sammenlægningen af kommunerne Holeby, Højreby, Maribo, Nakskov, Ravnsborg, Rudbjerg og Rødby lægges syv mindre kommuner sammen til den fælles Lolland Kommune, som i alt får 49.469 indbyggere. De syv kommuner er i dag hver for sig vanskeligt stillet økonomisk, en situation som ikke ændrer sig væsentlig, blot fordi der dannes en fælles administrativ enhed.

Således vil Lolland Kommune befinde sig i en trang økonomisk situation, hvor presset på *udgiftssiden* vil være stor som følge af, at især udgifterne til overførsler, særlig kontanthjælp og førtidspension, vil være væsentlig over landsgennemsnittet.

Også på *indtægtssiden* vil Lolland Kommune være presset som følge af en høj arbejdsløshed (9,0%) og en lav erhvervsfrekvens (66,1%) samt en relativt lavt uddannet befolkning. Det medfører, at beskatningsgrundlaget (før udligning) vil være blandt de laveste i Danmark, og der vil være en skæv balance mellem dem, der befinder sig på arbejdsmarkedet og dem, der står uden for. Denne forsørgerbyrde betyder, at Lolland Kommune har udsigt til en skatteudskrivningsprocent, der er over landsgennemsnittet.

Befolkningsudviklingen vil imidlertid heller ikke stille Lolland Kommune gunstigt på sigt. Indbyggertallet vil falde med 4,4% frem mod år 2020, fordi der hvert år sker en nettofraflytning fra Lolland. Derudover vil alderssammensætningen ændre sig i retning af en aldrende befolkning. Således vil andelen af over 67-årige i Lolland Kommune i 2020 være på 24,8% (mod 18,4% på landsplan), mens andelen af personer i den erhvervsaktive alder vil falde fra 63,3% til 59,2% i 2020.

Samlet set betyder denne demografiske udvikling, at forsørgerbyrden i Lolland Kommune vil blive forstærket yderligere de kommende år, hvorfor der vil være behov for fokus på at øge erhvervsfrekvensen og nedbringe udgifterne til overførsler, så beskatningsgrundlaget også i fremtiden kan finansiere den stigende ældrebyrde. Lolland Kommune vil med andre ord stå over for store økonomiske udfordringer, og der vil være behov for en fokuseret indsats for at skabe et fornuftigt økonomisk råderum de kommende år.

3. Fremskrivning af de skattefinansierede driftsudgifter

Udgiftspresset for Lolland Kommune er lavere end på landsplan, idet den procentvise stigning i de samlede skattefinansierede udgifter er lavere end for landet som helhed:

Index skattefinansierede udgifter:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hele landet	100,0	101,4	102,7	104,1	105,6	107,1
Region Sjælland	100,0	101,7	103,2	104,8	106,4	108,1
Stormstrøms Amt	100,0	101,3	102,7	104,1	105,7	107,4
LOLLAND	100,0	100,4	101,4	102,5	103,7	105,0
355 Holeby	100,0	99,7	101,3	102,8	104,2	105,9
359 Højreby	100,0	100,7	101,6	102,6	103,7	105,0
363 Maribo	100,0	100,8	101,9	103,1	104,6	105,8
367 Nakskov	100,0	99,6	99,9	100,1	100,5	100,9
379 Ravnsborg	100,0	101,5	103,6	106,5	109,8	113,1
381 Rudbjerg	100,0	99,4	100,0	101,3	102,4	103,3
383 Rødby	100,0	101,2	102,4	103,7	105,2	106,7

Men i den samlede vurdering af fremskrivningen er det vigtigt at have for øje, at udviklingen sker fra et markant højere niveau pr. borger i den erhvervsaktive alder, dels at der samlet over perioden fra 2004 til 2009 sker et markant fald i antallet af borgere i den potentielt erhvervsaktive alder.

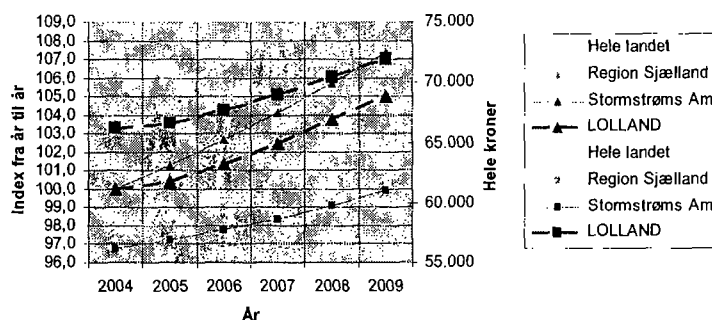
Størrelsen af det samlede udgiftsniveau i mio.kr. og udgiften pr. borger i den erhvervsaktive alder fremgår af nedenstående tabel:

Skattefinansierede udgifter

	<i>I alt mio. kr.</i>					<i>pr. erhvervsaktiv i 1000 kr.</i>				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
Hele landet	169.365	171.812	174.020	176.359	178.807	56	57	58	58	59
Region Sjælland	28.198	28.688	29.102	29.541	30.005	56	57	57	58	60
Stormstrøms Amt	9.168	9.288	9.412	9.545	9.690	56	57	58	59	60
LOLLAND	2.009	2.016	2.036	2.058	2.084	66	67	68	69	70
355 Holeby	162	161	164	166	169	64	63	65	66	67
359 Højreby	159	161	162	164	165	64	65	66	67	68
363 Maribo	397	400	405	410	415	59	60	62	63	65
367 Nakskov	630	628	630	631	633	69	69	70	70	71
379 Ravnsborg	238	242	247	254	261	71	73	74	77	81
381 Rudbjerg	130	129	130	132	133	62	60	61	63	64
383 Rødby	292	295	299	302	307	72	73	74	76	78

Dette kan også illustreres ved efterfølgende figur:

Samlet udgiftspræs pr. borger i erhvervsaktiv alder og index samlede udgifter i forhold til R 2004 P/L reguleret til 2005



Som det ses, er der tale om et niveau, der er ca. 10 t.kr. højere pr. borger i den potentielt erhvervsaktive alder i forhold til hele landet, region Sjælland og Storstrøms Amt, der i forhold til de samlede skattefinansierede udgifter har et forholdsvist ens niveau.

Den efterfølgende dekomponering i service og overførsler viser, at der reelt er væsentlig forskel mellem service og overførsler.

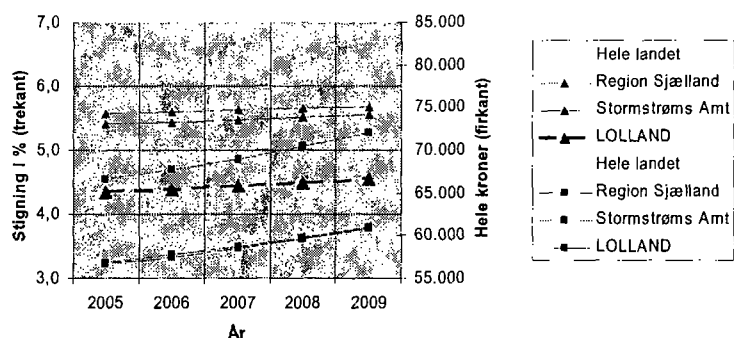
Skattefinansierede udgifter	Opdelt på:	2004-2005		2005-2006		2006-2007		2007-2008	
		I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.
Hele landet	Service	2.446,5	863,1	2.207,7	526,6	2.339,1	553,7	2.448,2	551,2
	Overførsler		1.583,4		1.681,1		1.785,5		1.897,0
Region Sjælland	Service	489,7	221,9	413,8	129,7	439,6	138,0	464,4	144,2
	Overførsler		267,8		284,1		301,5		320,1
Stormstrøms Amt	Service	120,2	16,7	123,7	13,8	133,8	17,2	144,5	20,8
	Overførsler		103,5		109,8		116,6		123,7
LOLLAND	Service	7,6	-12,1	19,6	-1,2	22,5	0,6	25,6	2,4
	Overførsler		19,7		20,8		22,0		23,2
355 Holeby	Service	-0,4	-2,4	2,5	0,4	2,4	0,1	2,3	-0,1
	Overførsler		2,0		2,1		2,3		2,4
359 Højreby	Service	1,1	-0,6	1,4	-0,3	1,7	-0,2	1,7	-0,3
	Overførsler		1,7		1,8		1,9		2,0
363 Maribo	Service		-0,6		0,5		1,1		1,5
	Overførsler	3,0	3,7	4,4	3,8	5,0	4,0	5,6	4,2
367 Nakskov	Service		-5,4		-1,3		-1,9		-0,7
	Overførsler	-2,4	3,0	1,7	3,1	1,2	3,1	2,5	3,2
379 Ravnsborg	Service	3,6	-1,3	5,0	-0,4	6,9	1,0	7,8	1,3
	Overførsler		4,9		5,4		5,9		6,4
381 Rudbjerg	Service	-0,8	-1,8	0,9	-0,1	1,7	0,6	1,4	0,3
	Overførsler		1,0		1,0		1,0		1,1
383 Rødby	Service	3,5	0,0	3,6	0,0	3,7	-0,1	4,3	0,3
	Overførsler		3,5		3,6		3,8		4,0

Tabellen viser, hvordan forskellen (stigning/fald) mellem de enkelte år fordeler sig på service og overførsler. Tabellen viser, at stigningen i de samlede skattefinansierede udgifter er meget lav fra 2004 til 2005, fordi der sker et væsentligt fald i serviceudgifterne. Herefter stiger de samlede udgifter fra ca. 20 mio.kr. årligt til ca. 25,6 mio.kr. fra 2007 til 2008.

Stigningen stammer stort set alene fra en stigning i overførsler og det er markant anderledes end den tilsvarende udvikling i hele landet, region Sjælland og Storstrøms Amt.

Det kan også vises i følgende figur:

Stigning overførsler fra år til år i % og samlet udgiftspris pr. borger i den erhvervsaktive alder



Kurverne for Lolland Kommune viger fra hinanden, mens de øvrige kurver langsomt nærmer sig hinanden.

Det viser, at selvom overførslerne stiger procentuelt mindre fra år til år, så stiger det samlede udgiftspris, fordi der bliver færre borgere til at betale. Antallet af potentielt erhvervsaktive borgere falder med 3,3 % for Lolland Kommune og 1,1 for hele landet i forhold til udgangspunkt 2004.

En dekomponering af serviceudgifterne viser, at det store fald i de beregnede serviceudgifterne fra 2004 til 2005 skyldes flere områder, og at det relaterer sig til den demografiske udvikling,

Serviceudgifter	Opdelt på:	2004-2005		2005-2006		2006-2007		2007-2008	
		I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.	I alt	Dekomp.
Hele landet	Dagpasning		-230.043		-31.103		-33.582		-79.461
	Skole	885.833	625.701	553.780	226.622	553.027	118.938	554.494	17.516
	Ældre		490.175		358.260		467.671		616.439
Region Sjælland	Dagpasning		-14.942		-49		2.888		-2.899
	Skole	221.908	134.376	129.741	53.280	138.037	39.448	144.249	21.976
	Ældre		102.473		76.510		95.701		125.172
Stormstrøms Amt	Dagpasning		-8.712		-6.389		-8.580		-8.723
	Skole	16.682	9.338	13.845	4.244	17.250	3.109	20.776	-1.046
	Ældre		16.056		15.989		22.721		30.545
LOLLAND	Dagpasning		-5.128		-422		-148		15
	Skole	-12.111	-6.169	-1.239	-3.160	553	-2.172	2.350	-2.374
	Ældre		-814		2.343		2.873		4.709
355 Holeby	Dagpasning		-543		296		99		99
	Skole	-2.442	-1.761	386	-432	96	-463	-105	-741
	Ældre		-138		523		461		538
359 Højreby	Dagpasning		394		-74		-370		-49
	Skole	-574	-1.229	-337	-393	-208	-147	-305	-565
	Ældre		260		130		309		309
363 Maribo	Dagpasning		-559		86		-64		43
	Skole	-605	-664	548	-55	1.061	305	1.478	277
	Ældre		618		517		821		1.158
367 Nakskov	Dagpasning		-3.080		-891		-585		-458
	Skole	-5.370	-1.493	-1.342	-636	-1.943	-1.273	-688	-1.126
	Ældre		-797		185		-85		896
379 Ravnsborg	Dagpasning		-367		-122		1.028		759
	Skole	-1.329	-582	-387	-558	1.020	-388	1.342	49
	Ældre		-380		293		380		535
381 Rudbjerg	Dagpasning		-775		-359		321		265
	Skole	-1.788	-921	-121	0	627	-24	342	-267
	Ældre		-93		238		330		344
383 Rødby	Dagpasning		-199		642		-576		-642
	Skole	-3	482	15	-1.085	-99	-181	286	0
	Ældre		-286		457		657		929

idet der i modellen ligger en forudsætning om, at udgifterne til dagpasning, skole og ældreområdet følger enhedsomkostningerne i 2004 (2005-pl).

Det er særligt udgiftspresset på ældreområdet, der stiger som følge af befolkningsudviklingen, mens der er et fald i udgiftspresset på skoleområdet. Dagpasningsområdet er stort set uændret bortset fra et fald fra 2004 til 2005.

Antallet af ældre i Lolland Kommune er stort set uændret fra 2004 til 2005 (fald på 21), mens der i årene efter er en stigning på mellem 150 til 300. Antallet af borgere mellem 7 og 16 år falder jævnt over årene, dog mindre mellem 2004 og 2005. Endelig sker der på dagpasningsområdet et fald fra 2004 til 2005, hvorefter antallet stort set er uændret.

Der ligger en risiko i håndtering af udgiftsniveauct i en situation med faldende befolkning som for eksempel på skoleområdet. Modellen regner med uændrede enhedsomkostninger, og det stiller som på skoleområdet, med faldende befolkningstal i gruppen af 6-17 årige, krav om en aktiv tilpasning af udgiftsniveauct. Ellers vil de gennemsnitlige enhedsomkostninger stige.

De øvrige serviceområder er ikke medtaget i dekomponeringen, fordi de indgår som en konstant. Det ligger heri, at der er regnet med en stigning i de samlede enhedsomkostninger pr. borger, da den samlede befolkning i Lolland Kommune falder over perioden.

4. Analyse af udgifterne på de centrale serviceområder

I dette kapitel gennemgås de overordnede resultater af analysen på hvert af de fem centrale serviceområder:

- dagtilbudsområdet
- folkeskoleområdet
- ældreområdet
- området for udsatte børn og unge
- administration.

Fremgangsmåden i analysen og de samlede resultater for de fem områder er gennemgået ovenfor i fremskrivningsscenario 3 i det indledende kapitel.

Det skal understreges, at analyserne bygger på det senest tilgængelige datamateriale. Tallene tager derfor ikke nødvendigvis højde for den seneste udvikling inden for den nye kommune, der eventuelt kan betyde, at nogle af forudsætningerne for analysen har ændret sig. Når man skal gennemføre sammenligninger på tværs af landet, er det et uundgåeligt forhold, at analyserne må bygge på tilgængelige officielle statistikker, der i nogle tilfælde ikke afspejler det seneste billede af udviklingen i alle kommuner. Det er særlig vigtigt at være opmærksom på, når det gælder skoleområdet, hvor der i nogle af kommunerne på Lolland i det seneste år er foretaget skolelukninger.

4.1. Dagtilbudsområdet

Lolland Kommune har sammenlagt udgifter på dagtilbudsområdet på 149,8 mio.kr. eller 43.717 kr. i nettodriftsudgifter pr. indskreven, hvilket er noget under landsgennemsnittet på 46.204 kr.

Udgiftsbehovet i Lolland Kommune ligger med 45.657 kr. også lidt under landsgennemsnittet, som er på 46.679 kr.

Udgiftsniveauet i Lolland Kommune ligger samlet på 95,8, men tallet varierer, som det ses af nedenstående tabel mellem de syv nuværende kommuner fra 86,0 i Rudbjerg Kommune til 104,8 i Ravnsborg Kommune.

Tabel 1: Udgiftsniveau på dagtilbudsområdet

	Nettodrifts- udgifter pr. indskreven	Udgiftsbehov	Udgiftsniveau
KL- kommuner	46.204	46.679	99,0
Region Sjælland	44.443	44.195	100,6
Storstrøms Amt	42.421	43.146	98,3
Lolland	43.717	45.657	95,8
Holeby	42.482	43.736	97,1
Højreby	38.962	40.833	95,4
Maribo	40.837	41.799	97,7
Nakskov	43.370	46.855	92,6
Ravnsborg	55.809	53.272	104,8
Rudbjerg	36.664	42.650	86,0
Rødby	51.095	52.089	98,1

Ved en harmonisering af udgiftsniveauet i den nye kommune på det laveste niveau blandt sammenlægningskommunerne vil man kunne opnå en reduktion af udgifterne til dagtilbudsområdet på 15,3 mio.kr. Omvendt vil man skulle øge udgifterne med 6,6 mio.kr. for at nå op på et landsgennemsnitligt udgiftsniveau og med 14,1 mio.kr. for at nå op det højeste niveau blandt de syv nuværende kommuner.

Stordriftsfordelene ved kommunesammenlægningen er estimeret til 9,3 mio.kr., når man tager hensyn til Lolland Kommunes urbaniseringsgrad.

I kapitlet om dagtilbudsområdet bliver en række af de 'håndtag', der kan anvendes for at opnå de potentielle stordriftsfordele i den nye kommune, gennemgået. Nedenfor nævnes de vigtigste faktorer af betydning for driftsudgifterne på dagtilbudsområdet.

Lønudgifter pr. indskreven

Langt den største del af udgifterne på dagtilbudsområdet går til lønninger. Det er derfor interessant at se på kommunernes lønudgifter pr. indskreven. Der er en meget stor forskel på lønudgifter pr. indskreven mellem de syv sammenlægningskommuner. Forskellene er vist i nedenstående tabel.

Tabel 2: Lønudgifter pr. indskreven på dagtilbudsområdet

	Lønudgift pr. indskreven		
	Dagpleje	Aldersintegr. institutioner	SFO
KL- kommune	87.679	55.454	26.209
Region Sjælland	87.057	58.845	27.933
Storstrøms Amt	87.033	53.530	26.365
Lolland	85.420	56.921	22.029
Holeby	91.528	43.793	32.364
Højreby	76.672	*	22.946
Maribo	88.563	37.462	18.035
Nakskov	82.026	75.043	21.225
Ravnsborg	82.406	84.269	*
Rudbjerg	92.322	*	19.832
Rødby	90.503	34.683	42.882

Som det fremgår af tabellen, er der især for de aldersintegrerede institutioner og for skolefritidsordninger en markant forskel på lønudgiften pr. indskreven. I de aldersintegrerede institutioner varierer lønudgiften pr. indskreven fra 34.683 kr. til 84.269 kr. og i skolefritidsordningerne svinger tallet fra 18.035 kr. til 42.882 kr.

De samlede lønudgifter i Lolland Kommuner for de tre dagpasningstilbud er på 140,1 mio.kr. Hvis den nye kommune lægger sig på det højeste lønniveau pr. indskreven, vil lønudgifterne skulle øges med 62,2 mio.kr. Omvendt vil de samlede lønudgifter kunne reduceres med 35,2 mio.kr., hvis den nye kommune lægger sig på det laveste lønniveau pr. indskreven.

Personalenormeringer

Forskelle i lønudgifter pr. indskreven skyldes ofte forskelle i personalenormeringer. Der er da også stor variation mellem de syv sammenlægningskommuner på personalenormeringerne, og der kan spores en vis sammenhæng mellem lønudgifter pr. indskreven og personalenormeringerne. Nedenfor er vist personalenormeringerne i de aldersintegrerede institutioner og skolefritidsordningerne.

Tabel 3: Personalenormeringer

	Personalenormeringer	
	Aldersintegr. institutioner	SFO
KL- kommune	6,2	12,8
Region Sjælland	6,1	11,9
Storstrøms Amt	5,8	12,6
Lolland	5,2	13,7
Holeby	8,2	11,8
Højreby	*	13,1
Maribo	4,9	13,0
Nakskov	4,2	14,6
Ravnsborg	5,5	*
Rudbjerg	*	17,0
Rødby	8,3	11,0

Andel uddannet personale

En anden årsag til forskellene i lønudgifter pr. indskreven kan være andelen af uddannet personale, det vil sige antallet af pædagoger i forhold til antallet af pædagogmedhjælpere.

Der er også stor indbyrdes forskel mellem de syv sammenlægningskommuner i forhold til andelen af uddannet personale, der anvendes på dagtilbudsområdet. Også på dette område ses en sammenhæng med lønudgiften pr. indskreven.

Tabel 4: Andel uddannet personale

	Andel uddannet personale		
	Børnehaver	Aldersintegr. institutioner	SFO
KL- kommune	62,4	59,5	70,2
Region Sjælland	58,8	57,9	68,2
Storstrøms Amt	61,1	62,6	70,6
Lolland	65,0	70,7	71,2
Holeby	*	71,8	69,2
Højreby	58,2	*	59,1
Maribo	58,7	57,7	73,5
Nakskov	*	78,5	79,0
Ravnsborg	75,0	69,5	*
Rudbjerg	50,4	*	48,2
Rødby	78,1	66,9	57,7

Andelen af uddannet personale varierer for børnehaverne fra 50,4% til 78,1%. For de aldersintegrerede institutioner varierer andelen fra 57,7% til 78,5% og for skolefritidsordningerne svinger tallet fra 48,2% til 79,0%.

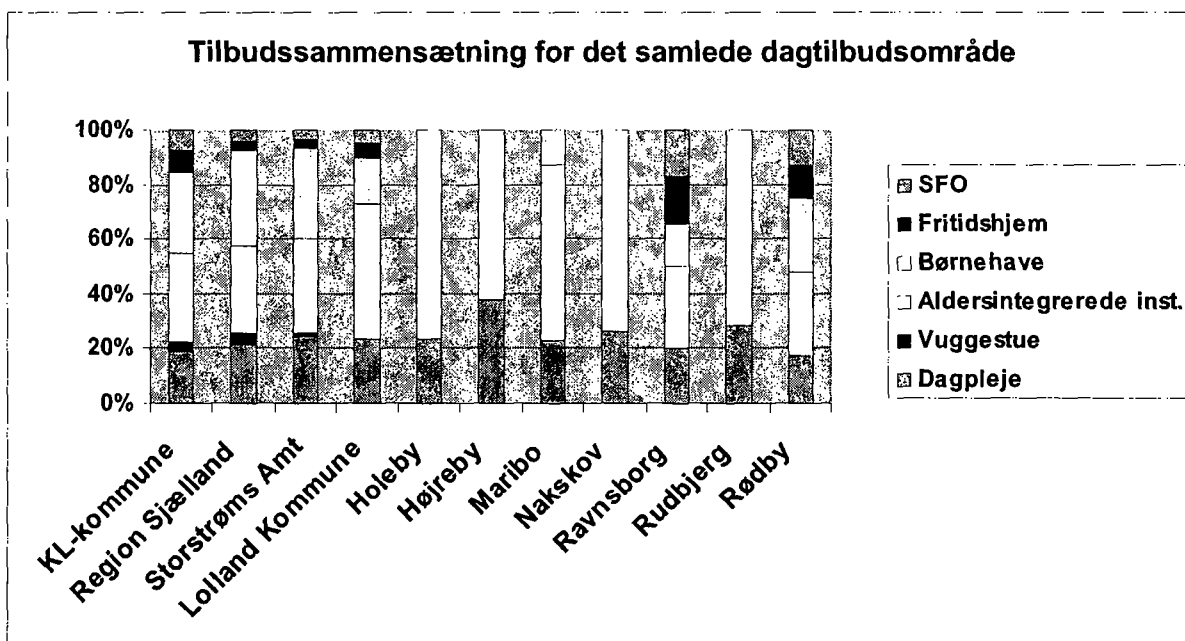
Tilbudssammensætning

En faktor af betydning dels for udgifterne på dagtilbudsområdet, dels for de servicetilbud, som man ønsker at give borgerne, er til-

budssammensætningen. Da der er forskel på udgifterne pr. indskrevet i de forskellige tilbud, vil tilbudssammensætningen have indflydelse på udgifterne på dagtilbudsområdet.

De syv kommuner har valgt meget forskellige måder at sammensætte deres dagpasningstilbud på, men for den samlede kommune udgør de aldersintegrerede institutioner en relativt stor del af dagtilbuddet i forhold til landsgennemsnittet. Børnehaver udgør en temmelig lille del, mens der ingen vuggestuepladser er i den nye kommune.

Figur 5: Tilbudssammensætning for det samlede dagtilbudsområde



4.2. Folkeskoleområdet

Lolland Kommune har sammenlagt udgifter på folkeskoleområdet på 284,2 mio.kr. eller 55.035 kr. i nettodriftsudgifter pr. folkeskoleelev, hvilket er over landsgennemsnittet på 53.346 kr.

Udgiftsbehovet i Lolland Kommune ligger med 59.246 kr. et stykke over landsgennemsnittet, som er på 53.532 kr.

Udgiftsniveauet i Lolland Kommune ligger samlet på 92,9, men tallet varierer, som det ses af nedenstående tabel mellem de syv nuværende kommuner fra 82,3 i Højreby Kommune til 116,0 i Holeby Kommune.

Tabel 1: Udgiftsniveau på folkeskoleområdet

	Nettodrifts- udgifter pr. folkeskoleelev	Udgiftsbehov	Udgiftsniveau
KL-kommune	53.346	53.532	99,7
Region Sjælland	53.087	54.543	97,3
Storstrøms Amt	50.685	53.622	94,5
Lolland	55.035	59.246	92,9
Holeby	69.633	60.033	116,0
Højreby	52.073	63.283	82,3
Maribo	54.641	57.686	94,7
Nakskov	49.151	57.958	84,8
Ravnborg	60.330	69.879	86,3
Rudbjerg	48.941	54.333	90,1
Rødby	62.196	58.528	106,3

Ved en harmonisering af udgiftsniveauet i den nye kommune på det laveste niveau blandt sammenlægningskommunerne vil man kunne opnå en reduktion af udgifterne til folkeskoleområdet på 32,5 mio.kr. Omvendt vil man skulle øge udgifterne med 21,7 mio.kr. for at nå op på et landsgennemsnitligt udgiftsniveau og med 70,7 mio.kr. for at nå op på det højeste niveau blandt de syv nuværende kommuner.

Stordriftsfordelene ved kommunesammenlægningen er estimeret til 17,8 mio.kr., når man tager hensyn til Lolland Kommunes urbaniseringsgrad.

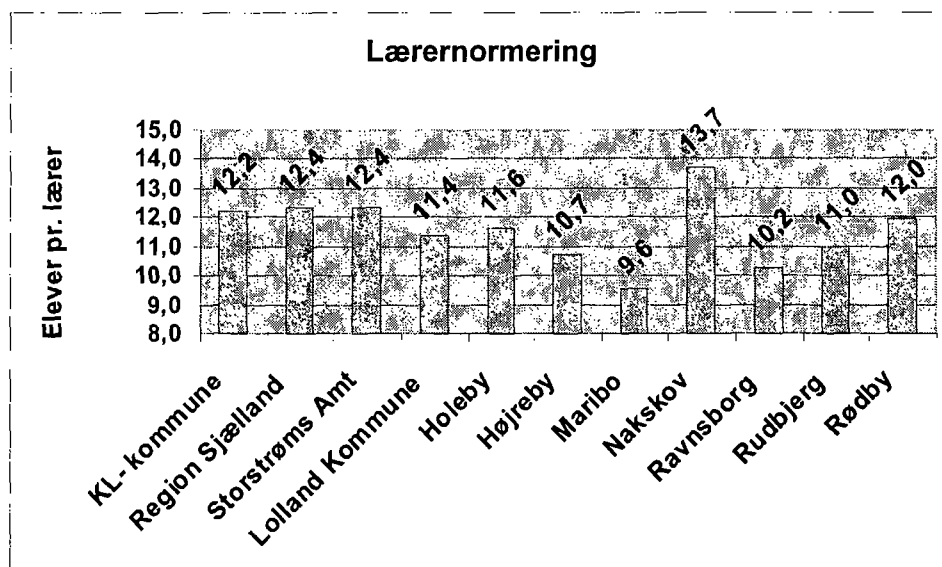
I kapitlet om folkeskoleområdet bliver en række af de 'håndtag', der kan anvendes for at opnå de potentielle stordriftsfordele i den nye kommune, gennemgået. Nedenfor nævnes tre af de vigtigste faktorer af betydning for driftsudgifterne på folkeskoleområdet

Lærernormeringer

Lærernormeringen, det vil sige antallet af elever pr. lærer, ligger under landsgennemsnittet i Lolland Kommune. Lolland Kommune bruger altså flere lærerressourcer pr. folkeskoleelev end i en gennemsnitlig kommune.

Lærernormeringen i Lolland Kommune er således på 11,4 elever pr. lærer, mens landsgennemsnittet er på 12,2. Lærernormeringen varierer dog mellem kommunerne fra 9,6 elever pr. lærer til 13,7.

Figur 2: Lærernormering på folkeskoleområdet



Hvis den nye kommune lægger sig på en lærernormering svarende til landsgennemsnittet, vil kommunen kunne reducere antallet af lærerårsværk med 29 ud af de nuværende 453 lærerårsværk, og hvis den nye kommune lægger sig på det højeste niveau blandt de nuværende syv kommuner, vil man kunne reducere antallet af lærerårsværk med 77. Omvendt vil kommunen skulle øge antallet af lærerårsværk med 87, hvis kommunen lægger sig på den laveste normering blandt de syv sammenlægningskommuner.

Timetal

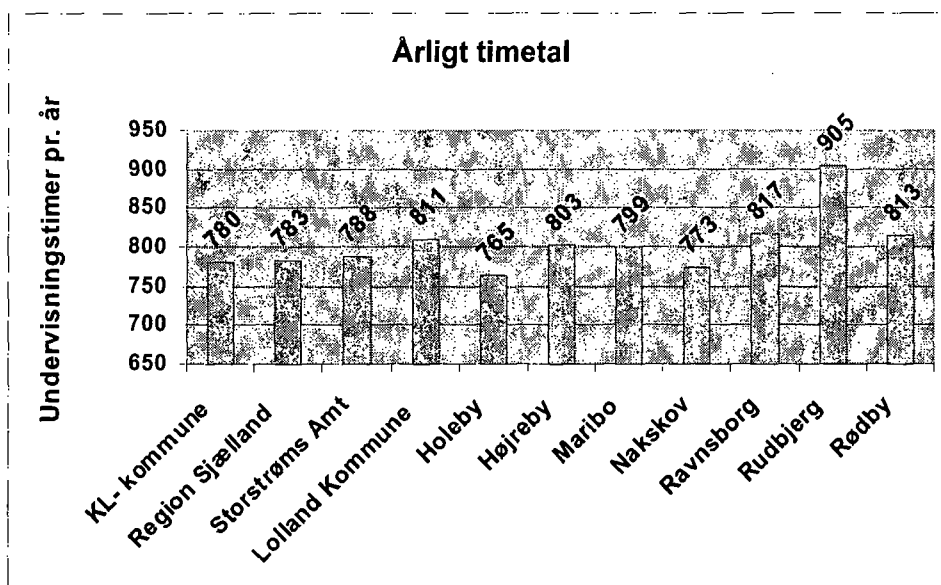
Timetallet kan være en af årsagerne til forskellene i normeringer. Det må samtidig forventes, at timetallet er et af de områder, der skal harmoniseres ved kommunesammenlægningen.

Der er stor forskel på de syv kommuner, dels med hensyn til hvor mange timer eleverne modtager i alt fra 1. til 9. klasse, dels med hensyn til hvor i skoleforløbet timerne gives.

Gennemsnitligt modtager en skoleelev i Lolland Kommune 811 undervisningstimer årligt,² hvilket er over landsgennemsnittet på 780 timer. Der er imidlertid stor forskel på kommunerne, som det fremgår af nedenstående figur.

² Beregnet som et simpelt gennemsnit. Vægtes kommunerne i forhold til antallet af elevundervisningstimer, det vil sige, så det samlede antal elevundervisningstimer holdes konstant, er det gennemsnitlige antal undervisningstimer 800.

Figur 3: Gennemsnitligt timetal i folkeskolen



Klassekvotient

En anden faktor af betydning for lærernormeringerne er klassekvotienten. Lolland Kommune ligger samlet set på niveau med resten af landet med en klassekvotient på 19,7. Der er dog stor variation mellem kommunerne. Variationen kan, som det ses af nedenstående tabel, til en vis grad tilskrives forskellen i gennemsnitlig skolestørrelse i de syv kommuner.

Tabel 4: Skolestørrelser og klassekvotienter

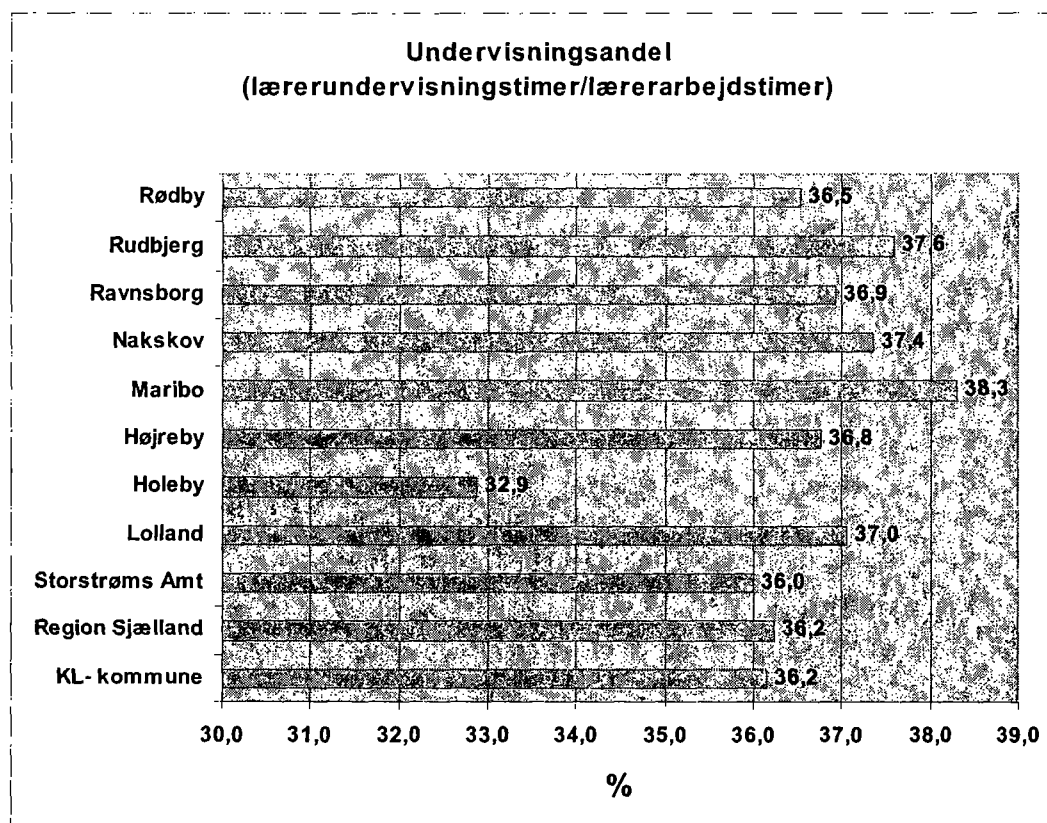
	Gennemsnitlig skolestørrelse	Klassekvotient
Ravnsborg	104	18,7
Holeby	142	14,0
Højreby	154	20,0
Rudbjerg	196	19,3
Maribo	304	21,3
Rødby	363	20,4
Nakskov	389	20,9

Undervisningsandel

En tredje faktor, der kan have betydning for lærernormeringerne, er lærernes undervisningsandel, det vil sige antallet undervisningstimer i forhold til det samlede antal arbejdstimer.

Lolland Kommune har en undervisningsandel på 37,0%, hvilket er noget højere end landsgennemsnittet på 36,2%.

Figur 5: Lærernes undervisningsandel



Hvis den nye kommune når op på en undervisningsandel svarende til Maribos på 38,3%, vil det give 11.197 ekstra undervisningstimer pr. år, hvilket svarer til ca. 15 fuldtidsstillinger.

4.3. Ældreområdet

Lolland Kommune har sammenlagt udgifter på ældreområdet på 346,2 mio.kr. eller 33.889 kr. i nettodriftsudgifter pr. ældre over 65 år, hvilket er et stykke under landsgennemsnittet på 38.363 kr.

Udgiftsbehovet i Lolland Kommune ligger med 35.405 kr. lidt under landsgennemsnittet, som er på 38.241 kr.

Udgiftsniveauet i Lolland Kommune ligger samlet på 95,7, men tallet varierer, som det ses af nedenstående tabel, mellem de syv nuværende kommuner fra 78,2 i Maribo Kommune til 111,5 i Ravnsborg Kommune.

Tabel 1: Udgiftsniveau på ældreområdet

	Nettodrifts- udgifter pr. ældre	Udgiftsbehov	Udgiftsniveau
KL-kommune	38.363	38.241	100,3
Region Sjælland	35.358	37.160	95,2
Storstrøms Amt	32.539	36.615	88,9
Lolland	33.889	35.405	95,7
Holeby	34.285	33.700	101,7
Højreby	36.851	33.318	110,6
Maribo	27.932	35.729	78,2
Nakskov	37.297	38.188	97,7
Ravnsborg	37.197	33.354	111,5
Rudbjerg	30.228	32.249	93,7
Rødby	33.281	34.151	97,5

Ved en harmonisering af udgiftsniveauet i den nye kommune på det laveste niveau blandt sammenlægningskommunerne vil man kunne opnå en reduktion af udgifterne til ældreområdet på 63,5 mio.kr. Omvendt vil man skulle øge udgifterne med 15,5 mio.kr. for at nå op på et landsgennemsnitligt udgiftsniveau og med 57,2 mio.kr. for at nå op på det højeste niveau blandt de syv nuværende kommuner.

For ældreområdet har man beregnet, at der opstår en række stordriftsulemper ved større kommuner. På den baggrund er der estimeret stordriftsulemper på 29,3 mio.kr. for den nye kommune, når man tager hensyn til Lolland Kommunes urbaniseringsgrad.

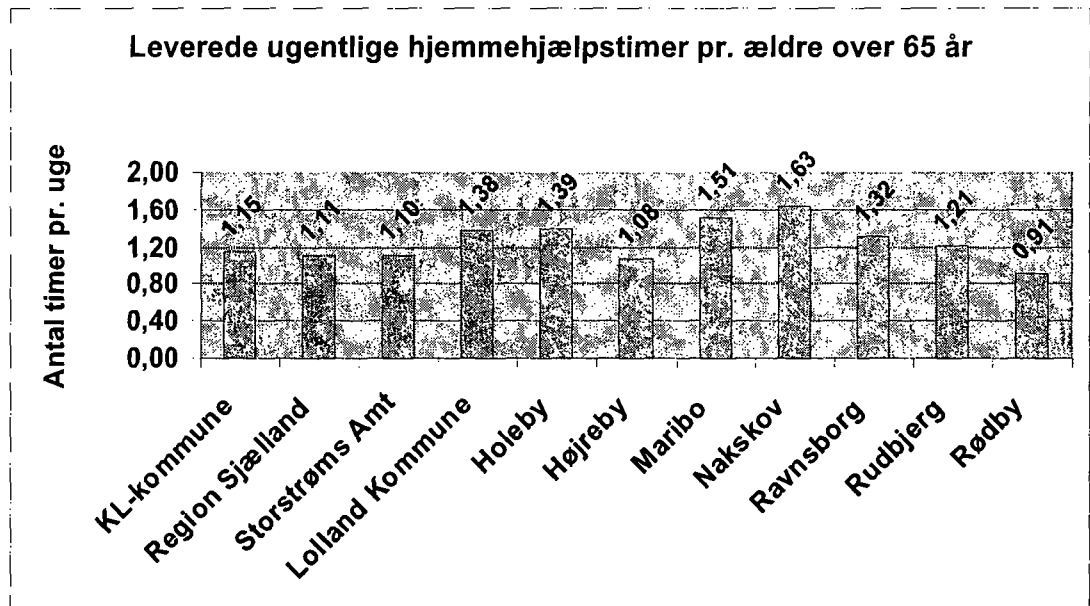
I kapitlet om ældreområdet bliver en række 'håndtag', der kan anvendes for at harmonisere og optimere driften på ældreområdet, gennemgået. Hjemmehjælp er traditionelt den væsentligste udgiftspost på ældreområdet, og der er derfor fokuseret på dette område.

Hjemmehjælp

Et overordnet tal, for hvor meget hjemmehjælp den enkelte kommune leverer, kan findes ved se på, hvor mange timers hjemmehjælp hver kommune leverer i forhold til samtlige ældre i kommunen. Man kan på den måde sammenligne kommuner, som for eksempel giver mange timer til en lille andel af de ældre og kommuner, som giver få timer til en stor andel af de ældre.

Samlet set gives der i Lolland Kommune 1,38 timer om ugen pr. ældre, hvilket er 20% over landsgennemsnittet på 1,15 timer om ugen pr. ældre over 65 år. Gennemsnitstallet dækker dog, som det fremgår af nedenstående figur, over store forskelle.

Figur 2: Leverede ugentlige hjemmehjælpstimer pr. ældre over 65 år



Anm.: Baseret på Danmarks Statistik og korrigerede tal fra Maribo Kommune og Højreby Kommune (2004).

Det er vigtigt at understrege, at forskelle i tildelingen af hjemmehjælp kan skyldes enten forskelle i det objektive hjemmehjælpsbehov eller visitationspraksis, kvalitetsstandarder med videre. I det omfang der er et forskelligt objektivt hjemmehjælpsbehov, vil en ny fælles visitationspraksis derfor resultere i forskellige tildelinger af hjemmehjælp. En harmonisering af tildelingen af hjemmehjælp mellem de syv kommuner forudsætter således i princippet et ensartet behov mellem de syv kommuner. Herudover kan der heller ikke umiddelbart harmoniseres uden hensyntagen til kravet om individuel visitation. En harmonisering af tildelingen af hjemmehjælp kan derfor ikke gennemføres alt for håndfast, og konsekvenserne af en harmonisering kan derfor også kun opfattes som pejlemærker eller fingerpeg.

Der leveres årligt i alt 738.348 timers hjemmehjælp i Lolland Kommune. Ved en tildeling af hjemmehjælp i den nye kommune svarende til det laveste niveau blandt de syv nuværende kommuner, vil antallet af leverede hjemmehjælpstimer blive reduceret med 293.550 timer eller med 39,8%. Omvendt vil den nye kommune skulle levere yderligere 311.169 timer svarende til en stigning på 42,1%, hvis tildelingen af hjemmehjælp i den nye kommune kommer til at ligge på et niveau, der svarer til det højeste niveau blandt de nuværende syv kommuner.

Antallet af leverede timer pr. ældre kan justeres i forhold til to faktorer dels hjemmehjælpsfrekvensen, dels antal leverede timer pr. modtager.

Hjemmehjælpsfrekvensen i Lolland Kommune er lidt højere end landsgennemsnittet, mens der leveres lidt færre timer pr. modtager end på landsplan.

Hjemmehjælpsfrekvensen varierer fra 17,6% til 26,1%, mens antallet af leverede timer varierer fra 4,7 ugentlige timer til 7,5 ugentlige timer.

Tablet 3: Hjemmehjælpsfrekvens og antal leverede timer pr. modtager

	Hjemmehjælpsfrekvens	Antal leverede timer pr. modtager
KL-kommune	21,5	5,3
Region Sjælland	20,1	5,5
Storstrøms Amt	20,4	5,4
Lolland	22,2	6,2
Holeby	18,4	7,5
Højreby	22,9	4,7
Maribo	22,2	6,8
Nakskov	26,1	6,2
Ravnsborg	21,4	6,2
Rudbjerg	17,6	6,9
Rødby	18,3	4,9

Ann.: Baseret på Danmarks Statistik og korrigerede tal fra Maribo Kommune og Højreby Kommune (2004).

4.4. Udsatte børn og unge

Udsatte børn og unge - økonomi

Lolland Kommune har sammenlagt udgifter på området for udsatte børn og unge på 132,7 mio.kr. eller 12.742 kr. i nettodriftsudgifter pr. 0-18 årig, hvilket er væsentligt over landsgennemsnittet på 6.566 kr.

Udgiftsbehovet i Lolland Kommune ligger med 12.061 kr. væsentligt over landsgennemsnittet, som er på 6.890 kr.

Udgiftsniveauet i Lolland Kommune ligger samlet på 105,6, men tallet varierer, som det ses af nedenstående tabel, mellem de syv nuværende kommuner fra 132,6 i Rødby Kommune til 87,8 i Ravnsborg Kommune.

Tabel 1: Udgiftsniveau på området for udsatte børn og unge

	Nettodriftsudgifter pr. 0-18 årig	Udgiftsbehov	Udgiftsniveau
KL-kommuner	6.566	6.890	95,3
Region Sjælland	7.654	7.478	102,4
Storstrøms Amt	8.154	8.813	92,5
Lolland Kommune	12.742	12.061	105,6
Holeby	12.969	11.771	110,2
Højreby	10.597	10.691	99,1
Maribo	10.875	9.950	109,3
Nakskov	13.029	13.926	93,6
Ravnsborg	10.314	11.744	87,8
Rudbjerg	10.976	8.609	127,5
Rødby	19.076	14.383	132,6

Ved en harmonisering af udgiftsniveauet i den nye kommune på det højeste niveau blandt sammenlægningskommunerne vil man skulle øge udgifterne til udsatte børn og unge med 33,9 mio.kr. Omvendt vil man kunne reducere udgifterne med 7,1 mio.kr. ved at nå ned på et landsgennemsnitligt udgiftsniveau og med 22,4 mio.kr. ved at nå ned på det laveste niveau blandt de syv nuværende kommuner.

Udsatte børn og unge fordelt på anbringelse og forebyggelse

Udgifterne til udsatte børn og unge er fordelt på henholdsvis forebyggelse og anbringelse. Lolland Kommune bruger en væsentligt større andel af udgifterne til anbringelse af udsatte børn og unge, end det er tilfældet på landsplan.

Anbringelsestilbuddene er generelt dyrere pr. 0-18 årig end forebyggelsestilbuddene, for Lolland Kommune gælder det endvidere at forebyggelsestilbuddene er dyrere end gennemsnittet på landsplan.

Forebyggende foranstaltninger - udgift pr. barn (R2003 i 2005-niveau)					
	Personlig rådgiver	Aftastningsophold	Økonomisk støtte til kost- og efterskole	Praktikophold	Fast kontaktperson
KL-kommuner	37.849	68.921	48.362	39.485	74.325
Lolland Kommune	30.269	75.209	91.644	72.210	83.095
Holeby	-	0	0	-	0
Højreby	-	105.130	2.124	-	-
Maribo	-	97.342	190.492	-	101.944
Nakskov	36.105	100.421	74.924	-	144.633
Ravnsborg	44.070	101.944	50.972	-	3.186
Rudbjerg	37.167	64.474	322.292	-	49.379
Rødby	-	111.405	70.376	37.167	101.590

Anbringelser - udgift pr. anbragt (R2003 i 2005-niveau)					
	Plejefamilie	Eget værelse	Opholdssteder	Døgninstitution	Kostskole el. lign
KL-kommuner	383.711	114.943	635.471	559.416	145.873
Lolland Kommune	461.266	107.431	521.918	500.612	159.182
Holeby	251.447	-	336.510	959.974	132.740
Højreby	564.409	-	-	1.088.466	-
Maribo	557.861	0	0	199.034	1.062
Nakskov	364.061	22.937	586.061	402.255	99.213
Ravnsborg	325.450	52.034	1.033.034	299.886	31.327
Rudbjerg	1.424.740	-	0	412.378	0
Rødby	452.278	238.932	553.525	728.830	-

Lolland Kommune kan overveje at omlægge sine behandlingstilbud, således at de i sammensætning (forebyggelse/anbringelse) i højere grad kommer til at ligne sammensætningen på landsplan. En sådan omlægning vil, dels sænke udgifterne til de "tunge" økonomiske anbringelsestilbud, og dels vil det komme det enkelte barn og familien til gode.

4.5. Administration

- Lolland Kommune har udgifter til administration (hovedkonto 6) på 273,8 mio.kr.
- Udgiften til administration ligger i Lolland Kommune på 5.482 kr. pr. indbygger, hvilket er 21,3% over landsgennemsnittet på 4.518 kr.
- På kerneadministrationen (funktion 6.51) bruger Lolland Kommune 230,2 mio.kr. eller 4.609 kr. pr. indbygger, hvilket er over landsgennemsnittet på 3.952 kr.
- Ved en harmonisering af udgifterne på funktion 6.51 til et landsgennemsnitligt niveau kan udgifterne reduceres med 32,8 mio.kr.
- Ved en harmonisering af udgiftsniveauet i den nye kommune på det laveste niveau blandt sammenlægningskommunerne, vil der kunne opnås en reduktion af udgifterne til administration på 24,1 mio.kr.
- Omvendt vil man skulle øge udgifterne med 27,3 mio.kr. for at nå op på det højeste niveau blandt de syv nuværende kommuner
- Der er estimerede stordriftsfordele i forbindelse med kommunesammenlægningen på 38,7 mio.kr. Det er dog vigtigt at holde sig for øje, at stordriftsfordele er potentielle og opstår ikke af sig selv - stordriftsfordele skal realiseres gennem aktive beslutninger og handling. Lolland Kommunes admini-

strative ressourceforbrug er reelt 44,1% højere end bogført på de centrale administrative konti.

- Hvis der tages højde for kommunernes forskellige konteringspraksis i forhold til de administrative konti, har Lolland Kommune et administrativt ressourceforbrug, som er 14% højere end landsgennemsnittet.

5. Analyse af overførselsområdet

Historisk set har Lolland Kommune haft en stor del af kommunens økonomi bundet i udgifter til overførsler. Kommunen vil fortsat have store udgifter til overførsler set i forhold til resten af landet.

I Lolland Kommune er det samlede antal personer, der modtager en kommunal ydelse i 2005, 5.483 personer. I forhold til 2004 var der et lille fald.

**Antal og udvikling
Alle kommunale ydelser**

	2004 1)	2005 2)	04-05	04-05 i pct
Høleby	423	430	7	1,7
Højreby	367	373	6	1,6
Maribo	1.115	1.035	-80	-7,2
Nakskov	1.997	1.800	-197	-9,9
Ravnø	648	628	-20	-3,1
Rudbjerg	319	320	1	0,3
Rødby	928	897	-31	-3,3
LOLLAND	5.797	5.483	-314	-5,4
Storstrøms Amt	24.170	22.869	-1.301	-5,4
Region Sjælland	66.130	62.392	-3.738	-5,7
Høleby	431.489	409.120	-22.369	-5,2

Note: 1) Uge 12 i 2004. 2) Uge 11 i 2005.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

Det svarer til, at der i Lolland Kommune i 2005 er 20,3 personer, der modtager en overførselsindkomst pr. 100 personer i den erhvervsaktive alder. Det tilsvarende gennemsnit på landsplan er 12,1 personer.

**Antal pr. 100 personer i erhvervsaktiv alder
Alle kommunale ydelser**

	2004 1)	2005 2)	04-05 i pct
Høleby	17,1	17,7	3,5
Højreby	15,1	15,4	2,0
Maribo	17,0	15,6	-8,2
Nakskov	22,3	20,5	-8,1
Ravnø	19,8	19,3	-2,5
Rudbjerg	15,4	15,8	2,6
Rødby	23,4	22,8	-2,6
LOLLAND	21,3	20,3	-4,7
Storstrøms Amt	15,1	14,3	-5,3
Region Sjælland	13,3	12,5	-6,0
Høleby	12,7	12,1	-4,7

Note: 1) Uge 12 i 2004. 2) Uge 11 i 2005.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret) og fra Statistikbanken

Set med positive briller betyder den store andel, at der ligger et stort skatteindtægtsmæssigt potentiale i den store andel, der modtager overførselsindkomster, omvendt er den nuværende situation

uhensigtsmæssig, idet de samlede overførsler udgør en meget stor andel af de samlede skattefinansierede udgifter.

Af afsnittet, omhandlende de fremtidige udgifter i Lolland Kommune, fremgår det, at andelen af de skattefinansierede udgifter til overførsler vil stige på kort sigt. Det vil alt andet lige betyde, at Lolland Kommune står over for at skulle finde besparelser på serviceområdet.

Samlet set vil der ligge to gevinster i, at Lolland Kommune får nedbragt andelen af overførselsindkomstmottagere pr. 100 personer i den erhvervsaktive alder. Lolland Kommune vil få et øget skatteprovenu og vil i kraft af virkningen gennem lavere skattefinansierede udgifter til overførslerne i mindre grad være tvunget til at finde besparelser på servicesiden.

5.1. S sammensætningen af overførselsydelse og tilgang til Lolland Kommune

Lolland Kommune er dårligere stillet end gennemsnitskommunen, når det gælder mulighed for tilbagevenden til arbejdsmarkedet fra overførselssystemet. Det skyldes, at Lolland Kommune i højere grad tidligere visiterede klienter til ydelser, der ikke har tilbagevenden til arbejdsmarkedet som decideret mål. Herunder hører førtidspension og passiv kontanthjælp.

De to typer ydelser udgør uden hensyntagen til sondringen mellem aktivering og passiv kontanthjælp, i alt 75,6%, mens den tilsvarende andel på landsplan 63,9%.

En sondring er kun relevant, i fald aktiveringsandelen i forhold til den samlede kontanthjælp er højere for Lolland Kommune end for hele landet, hvilket ikke er tilfældet.

**Sammensætning af kommunale overførselsydelser
Bestand opgjort i antal personer, fordeling i procent**

	Bestand 2005 1)	Sygedagpenge	Lantilskud	Fleksjob	Ledighedsydelse	Kontanthjælp	Revalidering	Førtidspension
Høle landet	409.120	21,0	0,1	7,6	2,0	33,3	5,4	30,6
Region Sjælland	62.392	21,1	0,1	6,6	2,1	31,5	5,1	33,6
Storstrøms Amt	22.869	18,5	0,1	6,7	2,0	33,3	5,3	34,1
LØLLAND	5.483	14,3	0,2	3,9	1,9	40,4	4,1	35,2
Høleby	430	12,6	0,0	5,1	2,3	34,9	3,0	42,1
Højrsby	373	18,0	0,0	3,8	2,4	41,0	1,3	33,5
Maribo	1.035	15,8	0,0	3,8	2,4	34,0	5,6	38,5
Nakskov	1.800	13,8	0,0	1,8	1,9	47,0	4,4	31,1
Ravnshøj	628	14,6	0,0	9,1	2,2	33,9	2,9	37,3
Rudshøj	320	15,0	3,1	5,9	2,2	32,8	4,1	36,9
Rødby	897	12,5	0,0	3,6	0,6	44,3	4,2	34,9

Note: 1) Uge 11 i 2005.
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. Juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

Nedenstående tabel viser sammensætning af de samlede ydelser for nye overførselsindkomstmodtagere. Det fremgår, at nye klienter i højere grad end "gamle" klienter modtager aktive ydelser. Lolland Kommune visiterer primært til sygedagpenge.

**Sammensætning af kommunale overførselsydelser
Bestand opgjort i antal nye personer, fordeling i procent**

	Bestand 2005 ¹⁾	Sygedagpenge	Løntilskud	FleksJob	Ledighedsydelse	Kontanthjælp	Revalidering	Førtidspension
Hele landet	125.305	62,8	0,7	2,0	0,7	29,6	2,7	1,6
Region Sjælland	18.556	66,5	0,6	1,8	0,7	26,6	2,3	1,5
Storstrøms Amt	6.336	63,7	0,6	1,9	1,0	28,7	2,4	1,6
LOLLAND	1.277	59,7	0,5	1,6	1,1	33,2	1,8	2,0
Holeby	89	57,3	0,0	3,4	3,4	29,2	2,2	4,5
Højreby	89	66,3	1,1	1,1	0,0	28,1	0,0	3,4
Maribo	279	56,3	0,4	1,1	2,2	36,9	1,4	1,8
Nakskov	419	55,8	0,5	0,7	0,5	38,9	2,1	1,4
Ravnø	149	70,5	0,0	2,7	1,3	23,5	1,3	0,7
Rudbjerg	62	71,0	1,6	1,6	1,6	19,4	0,0	4,8
Rødby	190	59,5	1,1	2,6	0,0	31,6	3,2	2,1

Note: 1) Uge 12 i 2004.
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

Sammenholdes billedet fra tabellen med afgangsmønstret for nye sygedagpengemodtagere tyder det på, at Lolland Kommune er blevet bedre til dels at visiterer til aktive ydelser end før, dels også til at få klienterne tilbage i beskæftigelse.

At andelen af "gamle" klienter på passive ydelser er markant højere, end for nye klienter kan til dels skyldes, at andelen af netto-tilflyttere, der i forvejen er visiteret til en ydelse, er markant større for "gamle" klienter end for nye klienter, der dog, ligesom for "gamle" klienter, stadig er større end landsgennemsnittet.

For modtagere af førtidspension i Lolland Kommune gælder det, at hver 8. er tilflytter.

**Hvilket sted kom de fra?
Førtidspension**

	N	Fra egen kommune	Fra nabo kommune	Fra resten af amtet	Indvandret	Resten af landet
Hele landet	123.604	89,8	1,6	4,1	0,0	4,5
Region Sjælland	20.831	87,5	1,9	4,2	0,0	6,3
Storstrøms Amt	7.612	85,2	1,9	5,2	0,0	7,8
LOLLAND	1.846	87,1	0,0	3,5	0,0	9,4
Holeby	166	80,7	1,2	9,6	0,0	8,4
Højreby	125	64,0	9,6	12,0	0,0	14,4
Maribo	379	81,8	2,4	6,9	0,0	9,0
Nakskov	359	88,4	0,9	5,2	0,0	5,4
Ravnø	227	73,6	0,4	11,5	0,0	14,5
Rudbjerg	111	73,9	8,1	10,8	0,0	7,2
Rødby	285	77,2	1,1	8,8	0,0	13,0

Note:
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

For nye modtagere af førtidspension viser det samme mønster sig om end i en noget mindre målestok. Således er tilflytningsandelen til Lolland Kommune for nye førtidspensionister på 7,6%. Der skal dog tages højde for, at beregningen tager udgangspunkt i et meget lille antal observationer.

**Hvilket sted kom de fra? (nye)
Førtidspension**

	N	Fra egen kommune	Fra nabo kommune	Fra resten af amtet	Indværet	Resten af landet
Høle landet	1.976	97,1	0,4	0,8	0,0	1,7
Region Sjælland	277	97,1	0,7	0,4	0,0	1,8
Storstrøms Amt	100	96,0	1,0	1,0	0,0	2,0
LOLLAND	26	92,3	0,0	3,8	0,0	3,8
Høleby	4	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Højreby	3	66,7	0,0	0,0	0,0	33,3
Maribo	5	80,0	20,0	0,0	0,0	0,0
Nakskov	6	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ravnøborg	1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rudbjerg	3	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rødby	4	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Note:
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

5.2. Kontanthjælp

Afgangsmønstret fra kontanthjælp i Lolland Kommune adskiller sig markant fra mønstret på landsbasis. Lolland Kommune har en lavere udslusningsandel til arbejdsmarkedet end gennemsnitskommunen og en større samlet andel, der fortsat modtager kommunale ydelser efter et år. Knap 3 ud af 4, der i 2004, modtog kontanthjælp, er fortsat på en "passiv" ydelse som defineret i det ovenstående. Den tilsvarende andel udgør på landsplan 63,9%.

Variationen i afgangsmønstre sammenlægningskommunerne imellem er, trods de ens arbejdsmarkedsmæssige rammebetingelser jf. afsnittet om de socioøkonomiske forhold, markant. Det er ensbetydende med, at der ligger et stort harmoniseringspotentiale for enkelte af kommunerne i forhold til dels visitationen, dels den videre opfølgning på de enkelte sager.

Hvilken ydelse gik de til?
Kontanthj, aktivering

	Hele landet	Region Sjælland	Storstrøms Amt	LOLLAND	Holeby	Højreby	Maribo	Nakskov	Ravnborg	Rudbjerg	Rødby
N	143.779,0	20.742,0	7.970,0	2.331,0	148,0	138,0	398,0	936,0	200,0	104,0	407,0
Beskæftigelse	24,2	25,7	23,5	18,0	15,5	15,2	21,9	15,2	22,5	12,5	21,6
Sygedagpenge	0,7	0,8	0,9	0,9	0,7	0,0	1,3	1,0	1,0	0,0	0,7
Lønblskud	1,4	1,5	1,1	0,7	2,7	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,5
Revalidering	3,1	2,4	2,4	1,8	2,0	0,7	2,5	1,5	0,5	1,0	2,9
Flæksjob	0,4	0,4	0,5	0,1	0,0	0,7	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Ledighedsydelse	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kontanthjælp	61,9	60,6	62,6	70,1	71,6	71,7	63,8	71,9	70,0	77,9	69,3
Førtidspension	2,0	2,0	2,4	2,1	4,7	5,1	1,8	1,3	2,5	2,9	1,7
Kommunal i alt	69,6	67,9	69,9	75,8	81,8	79,7	69,3	76,9	74,0	81,7	75,2
AF aktivering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Ledighed	0,5	0,6	0,5	0,4	0,0	0,7	0,3	0,5	0,0	1,0	0,2
SU	4,1	4,6	4,9	4,3	0,7	2,2	6,8	6,1	2,5	1,9	1,5
orlov	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	1,0	0,0
Død	0,3	0,3	0,3	0,5	0,0	0,7	0,5	0,5	0,5	0,0	0,5
Øvrige statslige	1,0	0,8	0,9	0,9	2,0	1,4	1,3	0,6	0,5	1,9	0,7

Note: Udgangspunkt er uge 12 i 2004
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

I forbindelse med kontanthjælp er det interessant at se på, hvor stor en andel, der er aktiverede. Nedenstående tabel giver et billede af, hvor god Lolland Kommune er til at aktivere personer, der modtager kontanthjælp.

**Aktiveringsprocent
Kontanthjælp**

	2004 1)	2005 2)	04-05
Hele landet	30,9	26,8	-4,1
Region Sjælland	29,8	23,9	-5,9
Storstrøms Amt	31,0	26,5	-4,5
LOLLAND	24,0	23,5	-0,5
Holeby	37,2	26,0	-11,2
Højreby	15,2	19,6	4,4
Maribo	19,8	26,1	6,3
Nakskov	26,7	28,5	1,8
Ravnborg	17,5	18,3	0,8
Rudbjerg	28,8	36,2	7,4
Rødby	21,9	10,6	-11,3

Note: 1) Uge 12 i 2004, 2) Uge 11 i 2005.
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets analysedatabase DREAM (DREAM-registret)

Overordnet set aktiverer Lolland Kommune en lidt mindre andel af kontanthjælpsmodtagerne, end det gennemsnitligt set er tilfældet i Danmark.

Som det fremgår af tabellen, er der meget stor forskel på, hvor gode sammenlægningskommunerne er til at aktivere modtagere af kontanthjælp. Der ligger her et stort harmoniseringspotentiale for kommunerne.

Lolland Kommune bør fokusere på at få hævet aktiveringsprocenten, da den fremover vil være med til at danne grundlaget for statsrefusionen vedrørende kontanthjælp.

En forsat faldende aktiveringsprocent vil fremover medføre mindre statsrefusion og vil dermed øge overførselsudgifternes andel af de skattefinansierede udgifter. Det vil samlet set medføre et pres på serviceområdet.

Lolland Kommune har en væsentligt lavere andel fleksjob, i forhold til den samlede visitation til fleksjob og ledighedsydelse, end resten af landet.

**Andel fleksjob
af samlet visitation til fleksjob og ledighedsydelse**

	2004 ¹⁾	2005 ²⁾	04-05
Hele landet	83,0	79,2	-3,8
Region Sjælland	78,4	76,2	-2,2
Storstrøms Amt	78,0	77,3	-0,7
LOLLAND	75,3	67,4	-7,9
Holeby	77,8	68,8	-9,0
Højreby	75,0	60,9	-14,1
Maribo	69,4	60,9	-8,5
Nakskov	74,2	48,5	-25,7
Ravnø	76,7	80,3	3,6
Rudbjerg	80,8	73,1	-7,7
Rødby	79,4	86,5	7,1

Note: 1) Uge 12 i 2004. 2) Uge 11 i 2005.
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. juni 2005

*Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets
analyseudbase DREAM (DREAM-registret)*

At andelen af fleksjob er lavere for Lolland Kommune betyder, at gennemsnitskommunen er bedre end Lolland Kommune til at skabe fleksjob i forhold til antallet af personer der visiteres til tilbudet.

I betragtning af, at Lolland Kommune set i forhold til resten af landet, har en relativ høj succesrate målt på andelen, der går fra fleksjob til beskæftigelse, burde kommunen i stigende grad satse på skabelsen af fleksjob.

5.3. Varighed af ydelser

Overordnet set er klienterne længere tid på de enkelte ydelser i Lolland Kommune end i resten af landet. Den eneste ydelse, der

har en kortere gennemsnitlig varighed i Lolland Kommune, er fleksjob.

På sygedagpengeområdet er den gennemsnitlige varighed i Lolland Kommune steget fra 32 til 40 uger. Den primære årsag til stigningen er formentlig, at mange af de korte sygedagpengesager er ophørt.

Fordelingen af sygedagpengesagernes varighed kan inddeles i tre kategorier; sager med en varighed på under 1 år, sager med en varighed på mellem 1 og 2 år og en kategori med over 2 års varighed.

**Langvarige sygedagpengesager
Varighed og andel af sager over 52 og 104 uger**

	Bestand 2005 ¹⁾	Gennemsnitlig varighed i uger	Andel sager over 52 uger	Andel sager over 104 uger
Hele landet	65.443	34	21	5
Region Sjælland	9.970	32	19	4
Storstrøms Amt	3.197	34	21	5
LOLLAND	589	40	27	8
Holeby	37	32	16	5
Højreby	50	33	22	2
Maribo	115	28	15	3
Nakskov	199	50	35	15
Ravnsborg	69	43	32	7
Rudbjerg	32	31	16	9
Rødby	86	39	31	5

Note: 1) Uge 11 i 2005.
Bem.: Omfatter kun sygedagpengesager med en varighed på mere end fire uger.
Anvendt DREAM-version: 2005/1 af 13. Juni 2005

*Kilde: Egne beregninger på baggrund af Beskæftigelsesministeriets
analysedatabase DREAM (DREAM-registret)*

Sager med en varighed på mellem 1 og 2 år udgør i Lolland Kommune 27% mod 21% for hele landet. I Lolland Kommune udgør sager med en varighed på mere end 2 år 8%, der skal sættes i forhold til, at det kun er hver 20. sag på landsplan, der har en varighed på over 2 år.

Den lange gennemsnitlige varighed kan være en indikation på, at klienterne så at sige placeres på den forkerte hylde i systemet. Kommunen bør tilstræbe at placere klienten på den "højst mulige hylde", men hvis sygedagpengeforløbet varer mere end et år, bør det overvejes, om klienten ikke bør visiteres til for eksempel revalidering. Generelt kan det siges, at hvis varigheden på ydelser, der har til mål at fremme tilknytningen til arbejdsmarked, er markant højere end gennemsnittet, bør det overvejes, om klienten er visiteret til den "rigtige" ydelse.

6. Erhverv og turisme

I dette afsnit sammenfattes analysens delresultater vedrørende erhvervsudvikling og turisme.

Analysen af erhverv er baseret på Deloitte's analyse af vækstfaktorer og vækstvilkår i de danske kommuner fra 2002-2005, hvor der er foretaget en overordnet beskrivelse og vurdering af de aktuelle vækstbetingelser og erhvervsudviklingen i Lolland Kommune. Som supplement til Deloitte's kvantitative landsdækkende analyse er der gennemført en interviewrunde med udvalgte personer, med det formål at supplere med indtryk, holdninger og erfaringer i forhold til planlægningen af Lolland Kommuncens indsatser og organisering.

Udgangspunktet for interviewene har været Deloitte's screeningsparametre, som vi i kommunalt regi anvender som indikatorer på, hvor godt rustet kommunen er til erhvervsudvikling. Det er Deloitte's vurdering, at Lolland Kommune fremadrettet kan tage udgangspunkt i Deloitte's screenings- og vurderingsparametre i det videre arbejde med erhvervsudviklingen, indhold og organisering i den sammenlagte Lolland Kommune.

Analysen af turisme bygger på interview med en række personer med tilknytning til turisterhvervet på Lolland og desk research. De kvantitative data bygger på Danmarks Turistråds årlige redegørelse om turismens økonomiske betydning nationalt og regionalt samt data fra Østdansk Turisme.

6.1. Erhverv

Den kommunale erhvervsudvikling

For Lolland Kommune gælder det, at de nuværende syv kommuner bringer en vidt forskellig fortid med sig i relation til erhvervsudvikling. Der kan konstateres stor forskel på erhvervsstrukturen i de enkelte kommuner, deres respektive andele af vækstvirksomheder samt deres helt konkrete involvering i og erfaring med erhvervsudviklingstiltag i praksis. Der vurderes således umiddelbart et stort behov for at få etableret en fælles holdning og strategi for den fremadrettede erhvervsudvikling.

Kommunens rammebetingelser

Deloitte's virksomhedsanalyse er klar i sit budskab - der er en række rammebetingelser, som virksomhederne vurderer som vigtige. God infrastruktur og adgang til kvalificeret arbejdskraft er de to parametre, der scorer højest i Deloitte's landsdækkende virksomhedsanalyse.

Igen gælder det for Lolland Kommune, at der umiddelbart vurderes stor variation i, hvorvidt der er en bevidst vurdering og involvering af rammebetingelser i tænkt erhvervsudviklingen. Også her vurderes der således umiddelbart et stort behov for at få skabt de bedst mulige rammebetingelser for den fremadrettede erhvervsudvikling, hvilket uddybes senere i afsnittet.

Kommunens kultur for erhvervsudvikling

Deloittes arbejde de senere år med vækstklimate i de danske kommuner har én gennemgående konklusion. Der er en klar og entydig sammenhæng mellem graden af fokus på den lokale erhvervsudvikling og kommunens placering i vækstsammenhænge.

Lolland Kommune kommer fremadrettet til at indgå i en ændret struktur, hvor såvel det lokale erhvervsråd, det mellemkommunale samarbejde med Guldborgsund Kommune og regionens vækstfora sammen skal skabe en sammenhængende strategi for erhvervsudviklingen på det samlede Lolland-Falster til gavn for såvel regionen som Lolland Kommune isoleret. Derfor bliver det en vigtig opgave at få fusioneret de forskellige kulturer, der frem til nu hver især har været fundamentet for de enkelte kommunale erhvervsudviklingstiltag. Hermed bliver organiseringen og arbejdsdelingen mellem de forskellige aktører og enheder af ganske væsentlig betydning og en proces, der har særlig bevågenhed fra Lolland Kommune på det korte sigt.

Historik for relationer mellem kommuner og erhvervsliv

Det er oplagt - des bedre relationer mellem kommunen og det lokale erhvervsliv des bedre gensidigt udbytte af hinandens muligheder.

Det er Deloittes vurdering, at der på nuværende tidspunkt er et stort og veldokumenteret beslutningsgrundlag for den fremadrettede erhvervsudvikling på Lolland Falster og dermed også isoleret i Lolland Kommune, hvilket også bekræftes i interviewrunden. Der er brugt mange ressourcer på at få kortlagt styrker, svagheder, muligheder og barrierer med udgangspunkt i de vilkår, som er til stede på Lolland-Falster. Den største opgave består efter Deloittes vurdering i at få sat denne viden i spil inden for de rette organisatoriske og erhvervsfaglige rammer, hvilket således bør være en prioriteret opgave for Lolland Kommune.

Erhvervsudvikling i Lolland Kommune

Ifølge Deloittes seneste analyse af vækstklimate i danske kommuner 2004 er Lollands Kommune i den dårligste halvdel, når vi måler vækstklimate i danske kommuner.

Selvstændighedstrangen kan ses som en indikator på vækstmiljøet i kommunen. Deloitte's analyse viser, at selvstændighedstrangen ser ud til at være mindre i Lolland Kommune end i andre dele af landet. Dette ses blandt andet af, at der genereres relativt få vækstvirksomheder i forhold til indbyggerantallet. I gennemsnit er der på landsplan 0,46 virksomhed pr. indbygger. I Lollands Kommune er tallet kun 0,26 virksomheder pr. indbygger.

Analysen viser også, at Lolland Kommunes virksomheder er på niveau med landsgennemsnittet, når det gælder evnen til *at blive til vækstvirksomheder*. Ifølge 2004-analysen bliver 2,3% af virksomhederne på Lolland til vækstvirksomheder. På landsplan er gennemsnittet 1,8%. Til sammenligning ligger de bedste kommuner på cirka 6%.

Antallet af vækstvirksomheder i Lolland Kommune

Det fremgår af vores analyse, at Lolland Kommune har 13 vækstvirksomheder, hvilket svarer til 0,52% af alle landets vækstvirksomheder. Det relativt lave tal dækker dog over en svagt stigende tendens, idet der i 2003 blev identificeret 9 vækstvirksomheder, hvor der i 2004 er 13 vækstvirksomheder.

Synspunkter fra interviewrunden

Lolland Kommunes evne til at skabe de optimale rammebetingelser for erhvervslivets vækst og udvikling var et gennemgående tema i interviewrunden. Begrebet rammebetingelser dækkende dog over flere elementer - men med den fællesnævner, at det er inden for kommunens påvirkningsfelt.

- *Den kommunale bosætningspolitik* blev af flere fremhævet som en væsentlig rammebetingelse. Attraktive boligtilbud og servicefaciliteter blev fremhævet som en væsentlig faktor, når virksomheden skal vælge fysisk placering, er det en væsentlig forudsætning, at virksomheden kan tiltrække den nødvendige kompetence og arbejdskraft. Kommunen har derfor en vigtig opgave i at være en attraktiv bosætningskommune for dermed at skabe det nødvendige fundament for virksomhedens "tillid" til, at den kan få den nødvendige arbejdskraft.
- En anden gennemgående rammebetingelse var *den kommunale erhvervsservice*. Reelt dækker det over to underliggende rammebetingelser. For det **første** skal der være en kompetent og tilstrækkelig løbende servicering af eksisterende virksomheder og iværksætttermiljøet. For det **andet** - og hvad der blev prioriteret som absolut vigtigst - skal der være en smidig, professionel, hurtig og erhvervsfaglig kompetent kommunal sagsbehandling, når virksomhederne henvender

sig til kommunen i forhold til etablering eller udbygning, hvilket oftest relaterer sig til godkendelser og øvrig sagsbehandling på det tekniske område.

- En **tredje** gennemgående rammebetingelse var vigtigheden af den mest hensigtsmæssige *organisering af erhvervsudviklingen* såvel lokalt i kommunen som samspillet mellem kommuner, til regionen og til nationale erhvervstiltag. Vigtigheden af rette opgave på rette sted blev flere gange pointeret. Det er en vigtig balancegang og erkendelse knyttet til, hvilke opgaver der kompetencemæssigt kan placeres i kommunalt regi, i mellemkommunalt regi og i samspil med de nyetableret regionale erhvervsfora.
- Vigtigheden af at have et *præcist afgrænset fokus i forhold til industrier/brancher* blev flere gange i interviewene nævnt som vigtig. Netop erkendelsen af, hvad der er prioriteret, giver mulighed for den specialisering, der gør, at der kan skabes de fornødne rammer til at tiltrække nye virksomheder og udbygge de eksisterende. En sådan prioritering fordrer, at der er kendskab til og bevidsthed om, hvilke eksisterende fordele/eksperter som Lolland Kommune - og Lolland-Falster som helhed - råder over. Sådanne "fyrtårne", som de benævnes, omfatter eksempelvis energibranchen og turisme-/wellnessbranchen, hvor Lolland råder over såvel den fornødne ekspertise som naturressourcer.

Den planlagte *Fernern-forbindelse* blev også flere gange nævnt som en oplagt mulighed for en styrket erhvervsudvikling på Lolland-Falster. Såvel i projekterings- og etableringsfasen på det korte sigt som den ændrede placering/forbindelse som broen giver Lolland-Falster i Nordeuropa på det længere sigt.

6.2. Turisme

Fremtidens turisme

Turismen undergår i disse år store forandringer. Turisme og rejseoplevelser forventes at få en stadig mere markant plads i fremtidens livsstils- og forbrugsmønstre med fokus på oplevelsesbaseret og identitetsskabende forbrug. Turisterhvervet skal derfor i fremtiden kunne tilbyde mere end blot nogle få grundlæggende ydelser som transport, overnatning og forplejning.

Satsningsområder

Der er udvalgt fire ferieformer, som dansk turisme fremover vil satse på:

- *byturisme*
- *erhvervsturisme*
- *kystnær ferieturisme*
- *aktiv-ferie turisme*

For alle fire former er det målet, at det danske turistprodukt skal være kendetegnet ved kvalitet og service, samvær, nærvær, sikkerhed, personlighed og intimitet samt en miljømæssig og etisk høj standard.

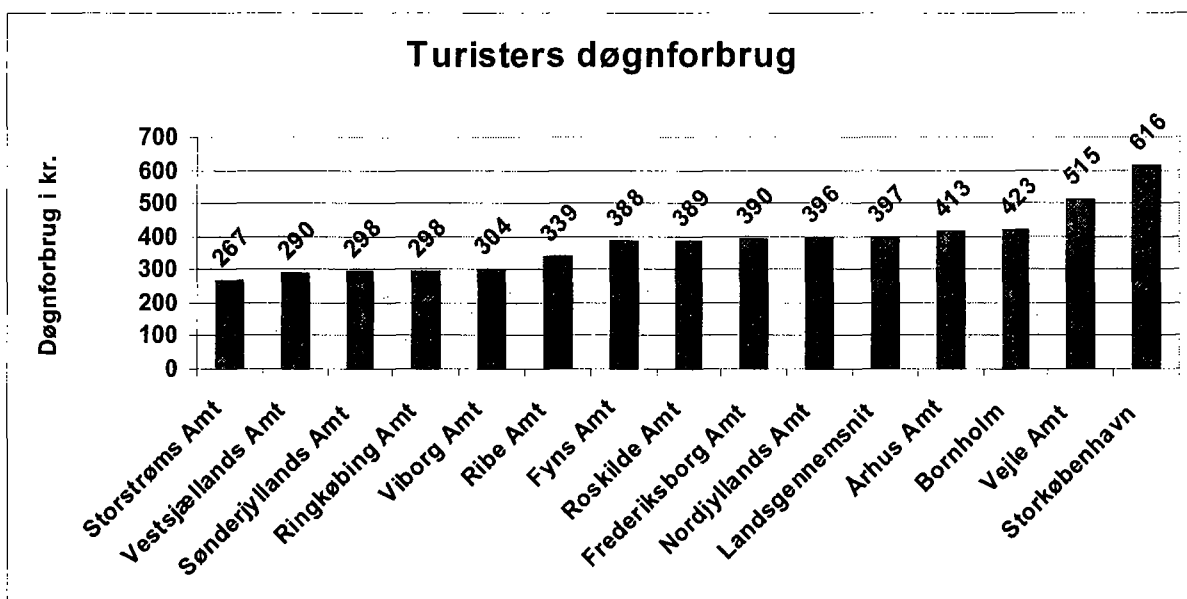
Det er vigtigt, at regionale og lokale strategier tager udgangspunkt i de nationale satsningsområder, så lokale initiativer og satsningsområder kan knyttes til den nationale branding, produktudvikling og erhvervsfremme.

Turismen på Lolland

Turismen på Lolland er overordnet kendetegnet ved et meget lavt døgnforbrug. Turister i Storstrøms Amt³ har det laveste døgnforbrug i Danmark, som det fremgår af nedenstående figur.

³ Datamaterialet i dette afsnit er hovedsageligt baseret på "TØBBE – Turismens økonomiske betydning regionalt og nationalt" udgivet af Danmarks Turistråd, der indeholder det mest omfattende datamateriale om turisme. Data heri er opdelt på amtsniveau. Der er, hvor det er muligt, suppleret med data leveret af Østdansk Turisme.

Figur 1: Turisters døgnforbrug opdelt efter amt



Det lave døgnforbrug i Storstrøms Amt skyldes sammensætningen af turismen i amtet. Turismen er hovedsageligt baseret på overnatningsformer, der generer et lavt døgnforbrug især feriehusturisme (222-344 kr. pr. døgn), camping (251 kr.) og feriecenter (363 kr.) Hvorimod hotelturismen med et meget højt døgnforbrug (1.496 kr.) er meget begrænset.

Udviklingen i turismen målt på overnatninger på Lolland har i 2004 og første halvår af 2005 vist forskellige tendenser.

I 2004 havde hotellerne og feriecentrene på Lolland en positiv udvikling på 3,6%, hvor især hoteller viste en fin vækst på 6,2%, mens camping, vandrerrhjem og lystbådehavne havde tilbagegang.

Første halvår af 2005 (januar-maj) har været præget af tilbagegang på alle overnatningsformer med undtagelse af vandrerrhjem. De vigtigste måneder er imidlertid juni, juli og august, så tallene for 2005 skal tages med et vist forbehold, idet det samlede årsresultat kan udvise helt andre tendenser.

Økonomiske konsekvenser af øget turisme

På trods af den øjeblikkelige afmatning inden for turisterhvervet forventes turismen at udvise en vækst på ca. 3% om året fremover. Forudsætningerne, for at Lolland får del i denne vækst, er selvfølgelig, at turisterhvervet på Lolland fremover er konkurrencedygtigt og formår at få del i væksten.

Det er således ikke urealistisk at antage, at turismen på Lolland kan vokse med for eksempel 15% over fire år svarende til en årlig vækst på 3,5%.

En vækst på 15% vil generere en meromsætning inden for turisterhvervet på 106 mio.kr. og 171 nye arbejdspladser samt 4,8 mio.kr. i øgede kommune- og amtsskatter.

Turismens karakter

Turisterhvervet på Lolland har traditionelt været fokuseret på kystnær ferieturisme, hvilket i høj grad stadig gør sig gældende. Man søger at udnytte den store kystnærhed på hele øen samt de store naturskønne områder, der præger området. Man tilbyder familievenlige ferier med natur, vand, ro og nærvær samt oplevelser rettet mod hele familien og især børnene.

Inden for turisterhvervet på Lolland rager to fyrtårne højt op over andre aktører. Lalandia og Knuthenborg er de to suverænt største attraktioner på øen med henholdsvis ca. 700.000 og 250.000 besøgende om året. Begge attraktioner bekræfter og forstærker Lollands image som en familievenlig feriedestination.

Muligheder og udfordringer

Lolland har mange muligheder for at blive en endnu større turistedestination og opleve en markant vækst inden for turisterhvervet.

Grundlæggende har Lolland en fantastisk natur, der indeholder alle de elementer, der vil blive efterspurgt i fremtiden: skønhed, vand, lys og luft, fred og ro - og basis for et varieret udbud af naturoplevelser og -aktiviteter.

Lolland har samtidig en perfekt placering tæt på adskillige tætbefolkede storbycentre (Øresundsregionen, Hamborg og Berlin). Lolland vil kunne tilbyde en række oplevelser rettet mod travle storbyfamilier, der ønsker kortere eller længere ferie i naturlige omgivelser og idylliske bymiljøer. Adgangsforholdene på Lolland er gode og vil blive markant bedre med den kommende Femern Beltforbindelse. Samtidig er der store muligheder for at skabe ferier, der kombinerer storbyferie med Lollands aktiver.

Turisterne kommer dog ikke af sig selv til Lolland, og der er en række udfordringer, som man må arbejde med for at skabe en øget vækst i turismen:

Branding, image og markedsføring: Lolland har ikke et klart og fasttømret brand på turistområdet (hvilket også gør sig gældende i forhold til bosætning og erhverv). Det vil være en udfordring for den nye kommune at medvirke til at skabe et brand, hvor Lolland ikke, som det til en vis grad er tilfældet i dag, bliver forbundet med sociale problemer, forfaldne huse og generel tilbagegang.

Produktudvikling og initiativ: Det vil fortsat være en udfordring at sikre, at der er mange, især mindre, aktører på turistområder tilfø-

res evnen, initiativet og kapaciteten til at skabe den nødvendige produktudvikling.

Investeringer: Turisterhvervet på Lolland mangler i høj grad (risikovillig) kapital. Samtidig har offentlige aktører, især kommunerne, ikke vist tilstrækkelig vilje til at satse på erhvervet. Støtten til erhvervet har indtil nu i højere grad været symbolsk end økonomisk.

Organisation: De organisatoriske rammer for udvikling inden for turisterhvervet er ikke tilstrækkelig udviklede. Nedlæggelsen af Destination Lolland har skabt et hul, som kun nu er ved at blive fyldt ud af 13-kommunesamarbejdet. Der er behov for en højere grad af strategisk handel og samarbejde både inden for turist-erhvervet og på tværs af erhvervssektorer og i forhold til det offentlige. Det er vigtigt, at både private og offentlige aktører får en langsigtet og bred handlingshorisont, hvor der tænkes i helheder.

Serviceerhverv: Erhvervsstrukturen på Lolland er hovedsageligt baseret på de primære og sekundære erhverv, hvilket betyder, at serviceerhvervene er mindre udviklede end i storbyregioner. Det er derfor vigtigt, at der er fokus på, hvordan turisterhvervet tilføres de kompetencer, den kapital og de tilbud, som en udviklet servicesektor normalt kan tilbyde.

Kompetencer og professionalisme: Udviklingen mod stadig mere krævende turister nødvendiggør, at fokus til stadighed er rettet mod at sikre den fornødne professionalisme og kompetence til at udvikle turistproduktet og sikre en høj kvalitet. Det er derfor vigtigt, at der arbejdes med problemerne med at tiltrække kapital og kompetencer udefra og opfattelsen af, at erhvervet har lav status, og at der ikke er behov for professionalisme og kompetencer.

Det offentliges - og herunder Lolland Kommunes - rolle

For at udvikle turisterhvervet på Lolland er det nødvendigt, at det offentlige påtager sig en aktiv rolle for at skabe betingelserne for vækst. Erfaringer har vist, at offentlige investeringer i erhvervsfremme på turistområdet giver gode resultater. Danmarks Turistråd har fundet frem til 1-15-22-reglen: 1 million investeret i turisterhvervsfremme genererer 15 millioner i øget omsætning, som skaber 22 arbejdspladser.

Lolland Kommune bør især fokusere på:

- at brande og markedsføre Lolland,
- at skabe de nødvendige netværk og organisatoriske rammer, der kan virke befordrende for produktudvikling og innovation,
- at skabe gunstige rammebetingelser for erhvervet ved en effektiv erhvervsservice og udvikling af serviceerhvervet,
- en høj standard for de offentlige produkter og goder, der er en del af turismen: naturpleje, infrastruktur, bymiljøer, planlægning mv.
- at tiltrække investorer samt større aktører og operatører inden for turisterhvervet og
- arbejde for at sikre de nødvendige kompetencer blandt offentlige og private aktører samt kvalificerede medarbejdere.